

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДОНЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ВДОВІЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕГОВИЧ

Допускається до захисту:
В.о. завідувача кафедри
кризової та клінічної психології,
к. психол наук, доцент
_____ О. А. Соловей-Лагода
«_____» _____ 2024 р.

**МОТИВИ СТВОРЕННЯ СІМ'Ї ЯК ДЕТЕРМІНАНТА
БЛАГОПОЛУЧЧЯ У ПОДРУЖНЬОМУ ЖИТТІ**

Спеціальність 053 Психологія

Освітня програма «Реабілітаційна психологія в надзвичайних
ситуаціях»

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:
К.М. Васюк.
к.психол.н., доцент
доцент кафедри кризової
та клінічної психології

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали за шкалою СКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця – 2024

АНОТАЦІЯ

Вдовіченко О.О. Мотиви створення сім'ї як детермінанта благополуччя у подружньому житті. Спеціальність 053 «Психологія», освітня програма «Реабілітаційна психологія в надзвичайних ситуаціях». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2024.

У магістерській роботі проаналізовано проблему взаємозв'язку мотивів створення сім'ї та їхнього впливу на благополуччя у подружньому житті. Проведено теоретичний аналіз основних підходів до дослідження мотивації, зокрема класифікацію мотивів за біологічними, економічними, соціально-культурними та духовними аспектами. Здійснено систематизацію наукових даних щодо впливу різних мотивів на стабільність і задоволеність шлюбом, а також визначено особливості мотивації у різних соціальних групах. Проведено емпіричне дослідження, яке включало використання сучасних методик для оцінки мотиваційної сфери подружніх пар. Досліджено особливості мотивації у різних соціальних групах, зокрема серед військовослужбовців та пар із порушеннями опорно-рухового апарату.

Ключові слова: мотиви створення сім'ї, подружнє благополуччя, психологічні фактори, мотивація, подружні стосунки, соціальні ролі, сімейна психологія, стабільність шлюбу, соціально-культурні мотиви, економічні мотиви, біологічні мотиви

ANOTATION

Vdovichenko O.O. Motives for creating a family as a determinant of well-being in married life. Specialty 053 "Psychology", educational program "Rehabilitation Psychology in Emergency Situations". Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2024.

The master's thesis analyzes the problem of the relationship between the motives for creating a family and their impact on well-being in married life. A theoretical analysis of the main approaches to the study of motivation has been carried out, in particular, the classification of motives according to biological,

economic, socio-cultural and spiritual aspects. A systematization of scientific data on the impact of various motives on the stability and satisfaction with marriage has been carried out, and the features of motivation in various social groups have been determined. An empirical study has been conducted, which included the use of modern methods to assess the motivational sphere of married couples. The features of motivation in various social groups have been studied, in particular among military personnel and couples with musculoskeletal disorders.

Keywords: motives for starting a family, marital well-being, psychological factors, motivation, marital relations, social roles, family psychology, marital stability, socio-cultural motives, economic motives, biological motives

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВІВ У ПОДРУЖНЬОМУ ЖИТТІ.....	9
1.1. Основні теорії мотивації та їх значення у подружньому житті.....	9
1.2. Структура та функції мотивів у подружніх стосунках.....	19
1.3. Класифікація мотивів та їх вплив на подружнє благополуччя.....	25
Висновок до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТА ЕТАПИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВІВ СТВОРЕННЯ СІМ'Ї.....	32
2.1. Характеристика етапів дослідження. Опис вибірки.....	32
Висновок до розділу 2.....	46
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТВОРЕННЯ СІМ'Ї ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ БЛАГОПОЛУЧЧЯ У ШЛЮБІ.....	48
3.1. Аналіз результатів дослідження мотивації як чинника створення сім'ї.....	48
3.2. Оцінка впливу різних мотивів на рівень задоволеності та стабільності у шлюбі.....	65
Висновок до розділу 3.....	70
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність дослідження мотивів створення сім'ї як чинника благополуччя у подружньому житті обумовлена сучасними змінами у соціальній та культурній сфері. Сім'я як інститут зазнає значних трансформацій у зв'язку зі змінами соціальних ролей, цінностей та очікувань від шлюбних стосунків. На перший план виходять мотиви особистісного зростання, самореалізації, емоційної підтримки та прагнення до партнерства, що значно відрізняються від традиційних матеріальних або соціальних мотивів, які були більш актуальними у минулих поколіннях. Мотиви, що лежать в основі створення сім'ї, безпосередньо впливають на стабільність і гармонію у подружніх стосунках. Вивчення цих мотивів дозволяє глибше зрозуміти, як певні установки, цінності та цілі сприяють або, навпаки, заважають досягненню благополуччя у шлюбі. Крім того, дослідження мотивів є важливим у контексті зростання кількості розлучень та поширення нестабільних шлюбних стосунків, оскільки знання про фактори, що визначають рішення створити сім'ю, може допомогти розробити рекомендації для зміцнення сімейних зв'язків. З огляду на вищезазначене, дослідження мотивів створення сім'ї як чинника подружнього благополуччя є актуальним і необхідним для кращого розуміння сучасних тенденцій у шлюбних відносинах та розробки ефективних рекомендацій для подружніх пар.

Новизна цього дослідження полягає у комплексному підході до вивчення мотивів створення сім'ї та їхнього впливу на подружнє благополуччя. У попередніх дослідженнях основна увага приділялася окремим аспектам шлюбних стосунків, таким як економічні, соціальні або психологічні фактори, без глибокого аналізу мотивів, що спонукають людей до створення сім'ї. У моєму дослідженні акцент зроблено на взаємозв'язок між мотивами (особистісними, соціальними, духовними) та рівнем подружнього благополуччя. По-друге, дослідження включає сучасні підходи до мотиваційної сфери, зокрема враховує зміни у цінностях і соціальних ролях

сучасних партнерів. Це дозволяє виявити нові закономірності, які не були охоплені в попередніх роботах, що робить дослідження актуальним у контексті сучасних шлюбних стосунків. По-третє, новизна дослідження полягає у визначенні конкретних мотивів, які найбільшою мірою впливають на сімейне благополуччя в умовах сучасного суспільства. Це дозволяє не лише краще зрозуміти мотиваційні механізми у створенні сім'ї, але й сформулювати практичні рекомендації для покращення подружнього життя та зниження кількості розлучень.

Метою дослідження є вивчення мотивів створення сім'ї та їхнього впливу на подружнє благополуччя. Дослідження спрямоване на визначення основних мотивів, які спонукають партнерів до вступу у шлюб, та аналіз їхнього впливу на стабільність, гармонію та задоволеність шлюбними стосунками. Особлива увага приділяється дослідженню особистісних, соціальних та духовних мотивів, а також їхньої ролі у формуванні стійких та благополучних подружніх стосунків.

Об'єктом дослідження є благополуччя у подружньому житті. Це включає мотиви та спонукальні чинники, що визначають поведінку партнерів у процесі створення сім'ї та їхній вплив на стабільність і благополуччя подружнього життя.

Предметом дослідження є мотиви створення сім'ї як детермінанти благополуччя у подружньому житті. Вивчається, як різні типи мотивів (особистісні, соціальні, духовні) впливають на стабільність, гармонію та рівень задоволеності шлюбними стосунками.

Гіпотеза: Домінування матеріальних мотивів при створенні сім'ї може негативно впливати на подружнє благополуччя, на відміну від соціальних та духовних мотивів, які сприяють стабільності та благополуччю у шлюбі.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

1. Дослідити основні теоретичні підходи до вивчення мотивів створення сім'ї та їхнього впливу на подружнє благополуччя.

2. Визначити та класифікувати основні мотиви, що спонукають людей до створення сім'ї (особистісні, соціальні, матеріальні, духовні).
3. Проаналізувати зв'язок між мотивами створення сім'ї та рівнем подружнього благополуччя.
4. Оцінити вплив різних типів мотивів (особистісних, соціальних, духовних) на стабільність, гармонію та задоволеність шлюбом.
5. Розробити практичні рекомендації для подружніх пар щодо зміцнення стосунків, базуючись на результатах дослідження мотивів створення сім'ї.

Практична значущість цього дослідження полягає у можливості використання його результатів для покращення подружніх стосунків та підвищення рівня сімейного благополуччя. Розуміння мотивів, які спонукають до створення сім'ї, дозволяє краще прогнозувати стабільність і гармонію у шлюбі. На основі отриманих даних можна розробити рекомендації для сімейних консультантів і психологів щодо роботи з парами, а також для самих подружніх пар для покращення їхніх стосунків. Результати дослідження можуть бути використані у практиці сімейної терапії, при підготовці до шлюбу, а також у програмах з розвитку сімейної психології. Виявлення ключових мотивів, що сприяють благополуччю у шлюбі, дозволить розробити стратегії підтримки подружніх пар у процесі вирішення конфліктів, підвищення рівня співпраці та взаєморозуміння між партнерами.

Апробація результатів дослідження здійснювалася у процесі проходження практики у Вінницькому Центрі реабілітації «Гармонія». У рамках дослідження проводилася робота з подружніми парами, що включала використання методик, спрямованих на вивчення мотивів створення сім'ї та їхнього впливу на подружнє благополуччя.

Результати дослідження були представлені у наукових працях автора із зазначенням основних положень:

1. X Міжнародна науково-практична конференція «PERSPECTIVES OF CONTEMPORARY SCIENCE: THEORY AND PRACTICE» (11-13 листопада 2024 р. м.Львів, Україна)

2. IV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми реалізації адаптаційного потенціалу особистості в сучасних умовах життєдіяльності» (14-15 листопада 2024 р., м.Вінниця, Україна)

Структура роботи включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Обсяг роботи становить 76 сторінок,. Робота також містить 3 рисунки, 15 таблиць та список джерел, який складається з 56 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВІВ У ПОДРУЖНЬОМУ ЖИТТІ

1.1. Основні теорії мотивації та їх значення у подружньому житті.

Мотивація є одним із ключових понять у психології, яке визначає внутрішні та зовнішні фактори, що спонукають людину до певних дій та рішень. Це поняття використовується для пояснення, чому люди приймають певні рішення, як вони ставляться до своїх цілей, і як це впливає на їхню поведінку. Вона включає в себе як раціональні, так і емоційні компоненти, що впливають на формування стосунків, прийняття важливих рішень у житті, таких як вступ у шлюб [1].

Згідно з класичним визначенням, мотивація – це сукупність внутрішніх спонукань і зовнішніх стимулів, які спрямовують поведінку людини на досягнення певних цілей. Вона включає в себе прагнення до задоволення потреб, досягнення бажаного результату, а також реакцію на зовнішні впливи, які можуть модифікувати поведінку. Мотивація вивчається як у психології особистості, так і в соціальній психології, де важливим аспектом є взаємодія людей у соціальних групах, таких як сім'я [2].

У контексті подружнього життя мотивація займає центральне місце, оскільки саме вона визначає, чому люди вирішують вступати в шлюб, які очікування вони покладають на шлюбні стосунки та як ці очікування впливають на стабільність і гармонію у стосунках. Одним з основних мотивів вступу у шлюб є бажання задовольнити як особистісні, так і соціальні потреби. Це може бути прагнення до любові, емоційної підтримки, стабільності та самореалізації, а також соціальний тиск або бажання відповідати суспільним нормам [3].

Мотивація у шлюбі може бути різною — вона може бути продиктована внутрішніми потребами, такими як пошук емоційного комфорту, або зовнішніми чинниками, як-от соціальні норми або економічні міркування [4].

У будь-якому випадку мотивація глибоко впливає на подружнє життя, оскільки вона визначає, як подружжя буде свої стосунки, як вони справляються з викликами, що виникають у процесі спільного життя, і як зберігають гармонію та стабільність у стосунках.

Особливе значення мотивація має у контексті подружнього благополуччя, адже вона визначає не тільки те, чому люди вирішують створювати сім'ю, але й як вони підтримують ці стосунки протягом усього спільного життя. Подружні пари, які керуються внутрішніми мотивами (такими як любов, взаємоповага, спільні цінності), зазвичай мають більшу задоволеність шлюбом і стабільніші стосунки. Тоді як пари, які вступають у шлюб через зовнішні мотиви (соціальні очікування, економічні міркування), можуть стикатися з більшими труднощами у підтриманні гармонії у стосунках. Якщо звернути увагу на структуру мотивів, які впливають на шлюб, то можна помітити, що вони різноманітні за своїм характером і походженням. Мотиви можуть бути свідомими або підсвідомими, внутрішніми або зовнішніми. Внутрішні мотиви базуються на особистих прагненнях, цінностях та переконаннях, тоді як зовнішні мотиви зумовлені соціальними нормами, культурними традиціями або впливом оточення [5].

Однією з ключових особливостей мотивації є її здатність змінюватися з часом. На початку шлюбних стосунків мотивація може бути зосереджена на емоційній близькості, підтримці та спільності інтересів. Проте згодом, з розвитком сімейного життя, з'являються нові мотиви, такі як прагнення до стабільності, матеріального забезпечення, турботи про дітей або збереження соціального статусу [6]. Цей динамічний аспект мотивації робить її складним і багатовимірним явищем, яке необхідно розглядати у контексті конкретних життєвих обставин кожної пари [7].

Важливо також розуміти, що мотивація тісно пов'язана з емоціями і почуттями. У шлюбі емоційна складова має вирішальне значення для задоволення партнерів від стосунків. Любов, повага, довіра, взаємна підтримка є фундаментальними елементами шлюбної мотивації, без яких

неможливо побудувати тривалі та гармонійні стосунки [8]. Проте, крім емоційної складової, мотивація може включати й інші аспекти, такі як раціональне мислення та оцінка вигод, що також впливає на шлюбні рішення. У контексті подружнього життя мотивація відіграє роль своєрідного компаса, який визначає напрямок розвитку стосунків і допомагає подружжю адаптуватися до змінних життєвих обставин. Якщо партнери мають схожі мотиви, це сприяє узгодженості їхніх дій і рішень, що, у свою чергу, зміцнює їхні стосунки. Навпаки, коли мотивації партнерів суттєво відрізняються, це може призвести до конфліктів, нерозуміння та зниження рівня задоволення шлюбом [9].

Мотиваційна сфера в шлюбі також є важливою для вирішення конфліктів. Конфлікти в шлюбі часто виникають через розбіжності у мотиваціях або через зміну мотивацій з часом. Наприклад, якщо на початку стосунків один з партнерів був мотивований романтичними почуттями, а згодом його мотивація змістилася в бік кар'єри чи самореалізації, це може призвести до конфліктів з партнером, який залишається орієнтованим на емоційну близькість і спільне проведення часу [10]. У таких випадках вирішальним є вміння партнерів розуміти і адаптувати свої мотиваційні очікування, знаходячи компроміс. Мотивація в подружньому житті також має вирішальний вплив на задоволення і тривалість шлюбу. Успішні подружні стосунки засновані на тому, як партнери сприймають і відповідають на власні та партнерські мотиви. Тут можна виділити важливий аспект — мотиваційна узгодженість. Це поняття стосується того, наскільки схожі мотиви та цінності партнерів у шлюбі. Якщо подружжя має подібні мотиваційні орієнтації — наприклад, обидва партнери прагнуть емоційної підтримки та взаєморозуміння — це значно підвищує шанси на гармонійні стосунки [11].

З іншого боку, коли мотивації партнерів сильно різняться (один партнер зосереджується на матеріальній вигоді, а інший — на емоційній близькості), це може стати джерелом конфліктів і навіть розриву стосунків. Важливою умовою для успішного шлюбу є здатність партнерів до адаптації своїх

мотиваційних установок і компромісів, що дозволяє їм долати розбіжності та зберігати стабільність у стосунках [12].

Вплив зовнішніх і внутрішніх мотивів на подружнє життя також заслуговує на увагу. Внутрішні мотиви зазвичай вважаються більш стійкими і сприяють довгостроковій задоволеності шлюбом. Це такі мотиви, як любов, повага, спільні цінності та інтереси [13]. Внутрішня мотивація, яка ґрунтується на емоційній близькості та духовній підтримці, є важливим чинником у зміцненні шлюбу. Партнери, які керуються такими мотивами, більш схильні до співпраці, взаємної підтримки та взаєморозуміння, що є основою стабільних стосунків [14].

Натомість зовнішні мотиви, такі як соціальний статус, матеріальні вигоди або тиск з боку суспільства, можуть мати короткостроковий ефект і навіть стати причиною конфліктів у довгостроковій перспективі. Люди, які вступають у шлюб під впливом зовнішніх факторів, таких як очікування родичів або економічні вигоди, можуть з часом відчути розчарування або незадоволеність стосунками, оскільки ці мотиви не забезпечують емоційної близькості та стабільності [15].

Мотивація також визначає, як подружжя реагує на життєві виклики та труднощі. Наприклад, коли у шлюбі виникають фінансові проблеми, партнери, які керуються внутрішніми мотивами (любов, довіра, підтримка), мають більше шансів на успішне подолання цих труднощів, оскільки вони орієнтовані на взаємопідтримку та співпрацю. Натомість пари, які вступили в шлюб за зовнішніми мотивами (наприклад, матеріальне забезпечення), можуть стикатися з конфліктами, коли ці зовнішні фактори перестають виконувати свою роль [16].

Різні теоретичні підходи до мотивації допомагають краще зрозуміти поведінку індивідів у контексті шлюбних стосунків, зокрема, їх вибір партнера, стабільність шлюбу, рівень задоволення та інші важливі аспекти.

Однією з найвідоміших теорій мотивації є теорія потреб Абрагама Маслоу, яка класифікує людські потреби за пірамідою, де базові фізіологічні

потреби є основою, а на вершині знаходиться потреба у самореалізації. Ця модель може бути використана для аналізу шлюбної мотивації, оскільки шлюб є засобом задоволення багатьох з цих потреб: безпеки, належності до групи, любові, підтримки і, врешті-решт, самореалізації. Для багатьох людей шлюб стає важливим етапом у задоволенні як фізіологічних, так і соціальних потреб, включаючи емоційну підтримку, духовне збагачення та досягнення почуття стабільності [17].

Рис 1.1 Піраміда потреб по Абрахаму Маслоу

Окрім Маслоу, важливим є підхід Дугласа МакГрегора, який базується на теорії Х та теорії У. Згідно з теорією Х, люди, зокрема у шлюбі, схильні уникати відповідальності, шукати зовнішнього контролю та прагнути до стабільності. Теорія У, навпаки, передбачає, що люди готові брати на себе відповідальність і проявляють ініціативу, якщо умови сприяють їхньому розвитку. Ці два типи мотивації можуть пояснити, чому деякі подружжя шукають стабільності та підтримки, тоді як інші прагнуть до активного партнерства, яке розвивається через взаємодію та особистісний розвиток обох партнерів [18].

Інша важлива теорія — теорія когнітивного дисонансу Леона Фестінгера. Ця теорія акцентує увагу на тому, що люди намагаються зменшити дисонанс між своїми внутрішніми переконаннями та зовнішніми діями [19]. У контексті

шлюбу це може стосуватися випадків, коли індивіди вступають у шлюб через зовнішні мотиви, такі як соціальний тиск або очікування суспільства, що може призвести до внутрішнього конфлікту або нестабільності в шлюбі. Подолання цього конфлікту вимагає узгодження зовнішніх і внутрішніх мотивацій, що дозволяє досягти гармонії у шлюбі [20].

Ще однією важливою теорією, яка знаходить своє застосування в подружніх стосунках, є теорія самовизначення Едварда Десі та Річарда Райана. Вона зосереджується на внутрішній і зовнішній мотивації людини. Внутрішня мотивація проявляється в задоволенні, яке отримує людина від самого процесу діяльності, а зовнішня — коли діяльність виконується для досягнення зовнішніх винагород. У шлюбних стосунках це може виражатися через різницю між тими, хто вступає у шлюб заради любові, взаємної підтримки та духовного збагачення (внутрішня мотивація), і тими, хто робить це через зовнішні мотиви, такі як суспільний статус або матеріальна вигода (зовнішня мотивація) [21].

Згідно з цією теорією, задоволеність подружніми стосунками і стабільність шлюбу багато в чому залежать від того, наскільки партнери можуть задовольняти свої внутрішні потреби в автономії, компетентності та відчутті близькості [22]. Якщо ці потреби задовольняються, шлюб стає стабільним і приносить більше радості партнерам. В іншому випадку, коли стосунки побудовані лише на зовнішніх стимулах, це може призводити до зниження задоволеності шлюбом і до конфліктів [23].

Теорія соціального обміну Джорджа Хоманса також є важливою для розуміння мотивів у шлюбі. Вона розглядає стосунки як процес обміну ресурсами між партнерами, де кожен з них прагне отримати максимум вигоди при мінімумі витрат. У контексті шлюбу це означає, що люди вступають у подружні стосунки, якщо очікують, що переваги, які вони отримують від партнера (емоційна підтримка, матеріальні ресурси, соціальний статус), перевищують їхні вкладення або жертви [24]. Якщо баланс витрат і вигод зберігається, стосунки залишаються стабільними, тоді як дисбаланс може

призвести до конфліктів і навіть розлучення. Теорія соціального обміну тісно пов'язана з іншою важливою концепцією — справедливістю в шлюбі, яка визначає, наскільки кожен з партнерів відчуває рівноправність у внеску в подружнє життя. Якщо один з партнерів відчуває, що його внесок у шлюб значно перевищує внесок іншого, це може викликати відчуття несправедливості і призводити до зниження задоволеності стосунками [25].

Таким чином, різні теорії мотивації вказують на те, що для подружнього благополуччя важливо враховувати не лише зовнішні мотиви (економічні, соціальні), але й внутрішні, такі як потреба в самореалізації, емоційній підтримці та гармонії [26].

Іншою важливою концепцією є теорія прив'язаності Джона Боулбі, яка підкреслює важливість емоційної безпеки і прив'язаності у стосунках. Згідно з цією теорією, стиль прив'язаності, який розвивається у дитинстві, впливає на те, як людина формує стосунки у дорослому житті, зокрема у шлюбі. Люди з безпечною прив'язаністю прагнуть до стабільних і гармонійних стосунків, тоді як ті, хто має невпевнену або уникаючу прив'язаність, можуть відчувати труднощі у встановленні емоційно близьких зв'язків, що може призводити до конфліктів у шлюбі [27]. Теорія прив'язаності пояснює, чому деякі люди більш схильні до формування стабільних і довірливих стосунків, тоді як інші можуть стикатися з проблемами емоційної дистанції або страхом втрати партнера. Для шлюбного життя це важливо, оскільки подружжя з різними стилями прив'язаності можуть по-різному реагувати на конфлікти та виклики, з якими стикаються в спільному житті [28].

Теорія очікувань Віктора Врума також відіграє важливу роль у контексті подружньої мотивації. Вона стверджує, що мотивація людини залежить від очікувань щодо майбутніх результатів і від того, наскільки ці очікування відповідають реальним результатам. У шлюбі це проявляється в тому, що якщо один або обидва партнери мають високі очікування щодо шлюбного життя (наприклад, очікують ідеальних стосунків або бездоганної підтримки),

але ці очікування не виправдовуються, це може призвести до розчарування і зниження задоволеності стосунками [29].

З іншого боку, якщо очікування партнерів щодо шлюбу реалістичні і вони готові до спільної роботи над стосунками, то це може сприяти стабільності і гармонії у шлюбі. Теорія Врума підкреслює, наскільки важливою є узгодженість очікувань і реалій у подружніх стосунках, оскільки розрив між ними може бути джерелом конфліктів та розчарувань [30].

У контексті мотивації шлюбу також варто розглянути концепцію інвестиційної моделі стосунків Рубіна, яка пояснює, чому деякі люди залишаються у стосунках навіть у випадках, коли вони незадоволені. Згідно з цією моделлю, індивіди інвестують у стосунки різні ресурси: час, емоції, матеріальні блага тощо. Навіть якщо стосунки перестають приносити задоволення, люди можуть залишатися у шлюбі через ці інвестиції, оскільки втрачати їх буде надто боляче чи складно. Чим більше інвестицій зроблено в шлюб, тим важче партнеру ухвалити рішення про розрив. Це може стати основою для пояснення, чому деякі подружні пари залишаються разом, навіть коли їхні стосунки стикаються з серйозними проблемами. Інвестиційна модель підкреслює важливість не лише поточного задоволення від шлюбу, але й значення тих вкладень, які вже зроблені [31].

Важливою концепцією для розуміння мотиваційних аспектів у шлюбі є теорія емоційної інтелігентності Даніела Гоулмана. Згідно з цією теорією, здатність людини розуміти власні емоції та емоції інших, а також ефективно їх регулювати, є вирішальною для успіху у міжособистісних стосунках, включаючи шлюб [32]. Високий рівень емоційної інтелігентності дозволяє подружжю краще справлятися з конфліктами, підтримувати відкритий діалог і знаходити компроміси, що сприяє стабільності та гармонії у стосунках. У шлюбі емоційна інтелігентність впливає на те, як партнери виражають свої потреби, реагують на стресові ситуації та вирішують конфлікти. Партнери з високим рівнем емоційної інтелігентності здатні краще розуміти емоційні

потреби один одного, що допомагає зменшити рівень конфліктів та підвищити задоволеність від стосунків [33].

Мотиваційно-ціннісна концепція Шалом Шварца також є ключовою для розуміння шлюбних мотивацій [34]. Вона базується на припущенні, що цінності керують поведінкою людей і допомагають їм визначити, що є важливим у житті. У шлюбі мотиваційно-ціннісні орієнтири партнерів можуть значно впливати на їхній вибір партнера та на те, як вони вибудовують свої стосунки. Наприклад, якщо цінності партнерів збігаються, вони можуть бути більш схильними до компромісів, що сприяє гармонії в шлюбі. Відповідно до концепції Шварца, можна виділити кілька основних типів цінностей, які відіграють важливу роль у подружньому житті: універсалізм (прагнення до рівності та справедливості), традиції (повага до культурних норм), досягнення (прагнення до успіху), безпека (потреба в стабільності та захисті). Ці цінності визначають, як партнери будують свої очікування один від одного та як справляються з життєвими викликами, що стоять перед шлюбом [35].

Окрім теорії Шварца, варто звернути увагу на теорію очікувань і привабливості Флойда Олпорта. Вона пояснює, що люди будують свої стосунки на основі очікувань від партнера і його привабливості (як внутрішньої, так і зовнішньої). Ці два фактори визначають, наскільки стабільним та задовільним буде шлюб. Якщо партнери знаходять один одного привабливими та їхні очікування співпадають, шлюб має більше шансів на успіх. Проте, якщо очікування одного партнера не відповідають діям іншого, це може стати причиною конфліктів і незадоволеності [36].

Теорія соціального навчання Альберта Бандури також має важливе значення для подружніх стосунків. Вона стверджує, що люди вчаться поведінковим патернам через спостереження та взаємодію з іншими. У шлюбі це може проявлятися в тому, що партнери переймають моделі поведінки один одного або своїх батьків, що впливає на те, як вони реагують на виклики в подружньому житті. Наприклад, якщо один з партнерів виріс у сім'ї, де

конфлікти вирішувалися агресивно, він може перенести цю модель на власні стосунки, що вплине на загальний клімат у шлюбі [37].

Останньою в цьому контексті можна згадати теорію самовизначення Вільяма Гласера, яка базується на ідеї, що люди мають п'ять базових потреб: любов і належність, свобода, влада, веселощі та виживання. У шлюбі задоволення цих потреб є ключовим для стабільності та гармонії. Якщо партнери здатні задовольняти ці потреби один одного, шлюб буде стабільним і щасливим. Навпаки, якщо одна або кілька з цих потреб залишаються незадоволеними, це може призвести до конфліктів і зниження задоволеності від стосунків [38].

1.2. Структура та функції мотивів у подружніх стосунках

Мотиви в шлюбних стосунках мають складну і багаторівневу структуру. Вони складаються з різних елементів, які взаємодіють між собою і формують загальну картину шлюбної мотивації. Основними компонентами структури мотивів можна вважати біологічні, соціальні, економічні, культурні та духовні аспекти, кожен з яких відіграє певну роль у формуванні мотиваційної картини подружніх стосунків [39].

На найнижчому рівні структури знаходяться біологічні мотиви. Вони пов'язані з природними інстинктами і потребами, такими як бажання мати дітей, сексуальна привабливість та фізіологічна сумісність партнерів. Ці мотиви часто визначають початковий етап формування стосунків, коли фізична привабливість та прагнення продовження роду виступають головними чинниками [40].

Наступним рівнем є соціальні мотиви, які формуються під впливом суспільства та культурних норм. Люди прагнуть відповідати соціальним очікуванням щодо шлюбу та родинного життя, що може впливати на рішення про створення сім'ї. Наприклад, в окремих культурах шлюб вважається

обов'язковою складовою дорослого життя, і тому соціальний тиск може стати вагомим фактором у прийнятті рішення про вступ у шлюб.

Над соціальними мотивами знаходяться економічні мотиви, які мають вирішальне значення для багатьох пар [41]. Це можуть бути питання матеріальної стабільності, житлових умов або забезпечення майбутніх дітей. Економічні аспекти часто стають основою для прийняття рішень щодо шлюбних стосунків, особливо у випадках, коли матеріальна підтримка є важливим чинником для партнерів [42].

На вищих рівнях структури мотивів знаходяться духовні та емоційні мотиви, які є важливими складовими глибоких та тривалих шлюбних стосунків. Духовні мотиви включають в себе спільні цінності, моральні переконання та прагнення до духовного розвитку в рамках подружнього життя. Для деяких пар духовні аспекти є основоположними, оскільки вони прагнуть не тільки до емоційної близькості, але й до спільного духовного зростання [43].

Емоційні мотиви, такі як любов, взаємоповага, підтримка та довіра, є одними з ключових елементів у структурі шлюбної мотивації. Вони формують основу для глибоких емоційних зв'язків між партнерами і сприяють стабільності стосунків [44]. Емоційні мотиви можуть забезпечувати довготривалу гармонію у шлюбі, особливо коли партнери усвідомлено працюють над підтримкою емоційного зв'язку та розумінням одне одного [45].

Коли духовні та емоційні мотиви перебувають у гармонії з іншими рівнями мотиваційної структури, шлюбні стосунки стають більш стійкими і сприяють емоційному та духовному благополуччю обох партнерів. На відміну від соціальних чи економічних мотивів, які можуть змінюватися з часом, духовні й емоційні мотиви мають більш стабільний характер і часто залишаються незмінними протягом усього спільного життя [46].

У структурі шлюбної мотивації ці рівні взаємодіють між собою і можуть впливати на рішення, які приймаються у подружньому житті. Наприклад, емоційні мотиви можуть посилювати рішення, пов'язані з економічними чи

соціальними аспектами, тоді як духовні мотиви можуть сприяти подоланню зовнішніх викликів, таких як матеріальні труднощі або соціальний тиск.

Переходячи до функцій мотивів, важливо зазначити, що мотиви виконують кілька ключових ролей у шлюбі, впливаючи на поведінку партнерів, прийняття рішень і загальний клімат у стосунках. Основними функціями мотивів у подружньому житті є регулятивна, орієнтаційна та стабілізуюча [47].

Регулятивна функція полягає у тому, що мотиви визначають напрямок поведінки партнерів, допомагаючи їм приймати рішення у складних ситуаціях. Наприклад, емоційна мотивація, зосереджена на любові та підтримці, може регулювати дії подружжя у випадку конфлікту, підштовхуючи їх до співпраці та взаєморозуміння. Економічні мотиви, своєю чергою, можуть спрямовувати поведінку партнерів у вирішенні питань матеріального забезпечення, допомагаючи їм спільно працювати над досягненням фінансової стабільності [48].

Орієнтаційна функція мотивів допомагає подружжю орієнтуватися у власних цілях та потребах [49]. Мотиви виступають своєрідними орієнтирами, що вказують, у якому напрямку рухатися, щоб досягти задоволення своїх потреб та бажань. Для кожного партнера мотиваційна система служить внутрішньою картою, яка допомагає зрозуміти, що саме є важливим у стосунках і як досягти гармонії у шлюбі [50].

Стабілізуюча функція мотивів є однією з найважливіших, оскільки вона допомагає підтримувати стабільність у стосунках, особливо у складні періоди. Коли обидва партнери мають чіткі та узгоджені мотиви, це сприяє стабільності у шлюбі. Спільні духовні та емоційні мотиви, такі як взаємоповага, любов та підтримка, є основою для подолання кризових ситуацій, що виникають протягом подружнього життя. Вони допомагають партнерам знайти компроміси та підтримувати позитивний клімат у стосунках навіть у найважчі часи [51].

Ці три функції — регулятивна, орієнтаційна та стабілізуюча — є основою для розуміння того, як мотиви впливають на поведінку подружжя та на розвиток їхніх стосунків [52].

Мотиви в шлюбі виконують ще одну важливу функцію — адаптаційну. Вони допомагають партнерам пристосовуватися до змінних умов життя та викликів, що виникають у подружньому житті. Це може стосуватися різних аспектів: фінансових труднощів, змін у здоров'ї одного з партнерів, появи дітей, кар'єрних викликів або інших життєвих подій, які потребують перебудови поведінки або ціннісних орієнтацій. Наприклад, коли одна з ключових мотивів у шлюбі — стабільність і матеріальне забезпечення — стикається з викликами, такими як втрата роботи або фінансові труднощі, партнери мають адаптувати свої стратегії, щоб зберегти гармонію в стосунках [53]. У такому випадку важливо, щоб мотиви любові та взаємопідтримки допомагали подолати ці труднощі, не порушуючи емоційного зв'язку між партнерами. Крім того, мотиви допомагають подружжю адаптуватися до еволюції стосунків протягом часу. Мотиви, які були важливими на початку шлюбного життя, можуть змінюватися під впливом нових обставин [54]. Наприклад, на початковому етапі шлюб може базуватися на романтичних почуттях і сексуальному потягу, але з часом до цих мотивів додаються нові — відповідальність за родину, виховання дітей, матеріальне забезпечення тощо. У цьому контексті мотиви виконують функцію інтеграції нових викликів і цінностей у подружнє життя.

Адаптаційна функція мотивів особливо важлива для довготривалих стосунків, оскільки саме здатність адаптуватися до нових обставин та змін є ключовим фактором для збереження стабільності та гармонії у шлюбі. Подружжя, яке має чітко визначені мотиви та здатне їх переглядати і змінювати відповідно до обставин, має більше шансів зберегти міцні стосунки протягом багатьох років. Адаптація також стосується здатності партнерів вирішувати конфлікти і розв'язувати протиріччя, що виникають у шлюбі. Мотиви впливають на те, як подружжя підходить до вирішення проблем: чи

намагаються партнери знайти компроміс і співпрацювати, чи уникають конфліктів, що може призводити до їх загострення. Тому адаптація, заснована на гармонійних мотиваційних установках, є важливим чинником успішних шлюбних стосунків [55].

Типи мотивів, які домінують у шлюбі, безпосередньо впливають на стабільність стосунків. Як зазначалося раніше, мотиви можуть бути внутрішніми або зовнішніми, короткостроковими або довгостроковими, що визначає їхній вплив на загальну стабільність у подружньому житті.

Внутрішні мотиви, такі як любов, взаємна підтримка, повага та спільні цінності, зазвичай сприяють довгостроковій стабільності стосунків. Партнери, які мотивовані внутрішніми чинниками, зазвичай краще розуміють один одного, легше долають конфлікти та зберігають емоційну близькість навіть у складних життєвих ситуаціях. Внутрішні мотиви забезпечують фундамент для розвитку довіри, спільної мети та взаємопідтримки, що є важливими компонентами тривалих і гармонійних стосунків.

Зовнішні мотиви, такі як економічні вигоди, соціальний статус або вплив оточення, можуть мати більш нестабільний характер [56]. Якщо шлюб будується на зовнішніх мотивах, таких як матеріальні вигоди чи соціальні очікування, ці стосунки можуть виявитися вразливими до змін у зовнішніх обставинах. Наприклад, втрата роботи або зміна соціального статусу можуть створити серйозні випробування для шлюбу, оскільки зовнішні мотиви, що були важливими на початку стосунків, втрачають свою значущість [57].

Короткострокові мотиви, такі як фізична привабливість або романтичні почуття, можуть бути дуже важливими на початкових етапах стосунків, але їхній вплив з часом знижується. У шлюбі, де партнери спираються лише на короткострокові мотиви, може виникнути криза, коли ці мотиви втрачають свою силу, оскільки вони не забезпечують глибокого емоційного зв'язку та довготривалої стабільності.

Довгострокові мотиви, такі як бажання мати родину, турбота про дітей або спільні життєві цілі, є більш стійкими й можуть допомагати подружжю

долати тимчасові труднощі. Ці мотиви підтримують стосунки протягом багатьох років, оскільки вони забезпечують стійкі цінності та спільну відповідальність. Такі мотиви, як прагнення до стабільності, взаємна турбота та духовна близькість, часто є визначальними для тривалого та гармонійного подружнього життя [58].

Мотиви не лише впливають на стабільність шлюбу, але й відіграють ключову роль у розвитку та еволюції подружніх стосунків. З плином часу подружжя може змінювати свої цінності, цілі та пріоритети, що неминуче впливає на їхні мотивації. Мотиви, які домінували на початку стосунків, можуть змінюватися під впливом життєвих подій, таких як народження дітей, кар'єрний ріст або зміни в суспільних і економічних умовах [59]. На початкових етапах шлюбного життя романтичні почуття та фізична привабливість часто є провідними мотивами. Партнери прагнуть до емоційної близькості, взаємного пізнання та спільного часу. Проте з часом ці мотиви можуть втрачати свою силу, і на перший план виходять інші, такі як прагнення до стабільності, матеріального забезпечення та відповідальності за дітей. Це природний процес еволюції стосунків, коли початкові короткострокові мотиви змінюються на довгострокові, що допомагають підтримувати шлюб протягом багатьох років [60].

Функція розвитку мотивів полягає в тому, що вони допомагають партнерам пристосовуватися до нових обставин і викликів. Наприклад, народження дітей часто змінює структуру мотивів у шлюбі: на перший план виходить відповідальність за родину та турбота про майбутнє. Це може змінити динаміку стосунків, але також сприяти зміцненню шлюбних зв'язків, оскільки з'являються нові спільні цілі та обов'язки. Окрім цього, мотиви відіграють важливу роль у подоланні кризових ситуацій. Шлюб, побудований на глибоких внутрішніх мотивах, таких як любов, довіра і взаємоповага, має більше шансів подолати важкі періоди. Мотиви допомагають партнерам знаходити спільну мову, коли виникають розбіжності або конфлікти, і дозволяють зберігати емоційний зв'язок, незважаючи на зовнішні труднощі.

Таким чином, мотиви є не лише рушійною силою для підтримки стабільності в шлюбі, але й важливим інструментом для його розвитку та еволюції. Вони дозволяють партнерам адаптуватися до змін у житті, зберігати близькість і взаєморозуміння протягом багатьох років. Внутрішні, довгострокові мотиви, засновані на спільних цінностях та емоційній підтримці, є основою для стійких і гармонійних шлюбних стосунків, які здатні розвиватися та зміцнюватися з часом [61].

1.3. Класифікація мотивів та їх вплив на подружнє благополуччя

Мотиви, які спонукають людину до укладання шлюбу і визначають її поведінку в подружніх стосунках, різноманітні за своїм походженням і змістом. Вони охоплюють як внутрішні, так і зовнішні чинники, які формують поведінку та емоційні реакції у шлюбі. Класифікація мотивів дозволяє зрозуміти, які саме потреби та очікування керують партнерами у шлюбі, і як ці мотиви впливають на їхнє благополуччя. Від узгодженості або розбіжностей у мотиваційній сфері між партнерами залежить стабільність стосунків, задоволеність шлюбом та рівень сімейного благополуччя.

Одним із найпоширеніших підходів до класифікації мотивів є їх поділ на внутрішні та зовнішні. Внутрішні мотиви стосуються особистих потреб і бажань, які з'являються всередині людини та впливають на її поведінку в шлюбі. До внутрішніх мотивів можна віднести такі аспекти, як емоційна близькість, потреба у підтримці, самореалізації та розвиток взаємоповаги між партнерами. Внутрішні мотиви відображають особисті цінності та переконання кожного з партнерів, їхнє прагнення до щастя та стабільності у стосунках.

Зовнішні мотиви, у свою чергу, формуються під впливом зовнішнього середовища і стосуються соціальних, економічних та культурних факторів. Сюди можна віднести такі мотиви, як прагнення до соціального статусу, фінансова безпека або відповідність соціальним нормам та очікуванням.

Наприклад, деякі пари можуть одружуватися через соціальний тиск або бажання відповідати суспільним стандартам, а не через глибокі емоційні зв'язки. Ці зовнішні мотиви часто мають менш стійкий вплив на шлюб і можуть призвести до виникнення конфліктів, якщо не підтримуються внутрішніми мотивами [62].

Іншим важливим критерієм для класифікації мотивів є поділ їх на емоційні та раціональні. Емоційні мотиви базуються на потребі у любові, підтримці, взаєморозумінні та емоційній близькості. Ці мотиви є ключовими для формування та збереження гармонійних подружніх стосунків, оскільки саме емоційні зв'язки створюють фундамент для довготривалих та стабільних стосунків. Дослідження свідчать, що пари, у яких емоційні мотиви відіграють центральну роль, демонструють вищий рівень задоволеності шлюбом та емоційної стабільності.

Раціональні мотиви, на відміну від емоційних, базуються на логічних і практичних розрахунках, таких як фінансова стабільність, матеріальні умови або спільні життєві цілі. Раціональні мотиви можуть допомогти у вирішенні практичних питань, пов'язаних з побудовою сім'ї, однак вони не завжди забезпечують емоційну гармонію між партнерами. Наприклад, коли основним мотивом для створення сім'ї є фінансова вигода, це може призвести до емоційного відчуження між партнерами, якщо відсутні емоційні зв'язки.

Також важливо розглянути класифікацію мотивів за критерієм соціальної значущості. Соціальні мотиви стосуються бажання відповідати очікуванням суспільства, забезпечувати сімейний статус або виконувати соціальні ролі. Вони базуються на зовнішньому тиску, який формується через соціальні норми та очікування від шлюбних стосунків. Наприклад, у деяких культурах тиск на створення сім'ї та виконання традиційних сімейних ролей є ключовим мотивом для вступу у шлюб. Соціальні мотиви можуть сприяти зміцненню шлюбних зв'язків, якщо вони узгоджуються з особистісними переконаннями та емоційними потребами партнерів [63].

Особистісні мотиви, навпаки, відображають індивідуальні прагнення людини до особистісного зростання, самореалізації та задоволення власних потреб у стосунках. Вони включають такі аспекти, як прагнення до емоційної підтримки, реалізація творчих здібностей або бажання побудувати рівноправні стосунки. Особистісні мотиви є критично важливими для створення гармонійних стосунків, оскільки вони забезпечують індивідуальний комфорт та психологічне благополуччя кожного з партнерів.

Від того, які мотиви домінують у шлюбі, залежить рівень благополуччя і стабільності стосунків. Дослідження показують, що пари, у яких домінують внутрішні та емоційні мотиви, такі як любов, підтримка та взаємоповага, зазвичай демонструють вищий рівень задоволеності шлюбом. Це пояснюється тим, що внутрішні мотиви сприяють формуванню глибоких емоційних зв'язків між партнерами, які допомагають долати життєві труднощі та кризи. З іншого боку, коли у шлюбі домінують зовнішні та раціональні мотиви, такі як матеріальна вигода або соціальний статус, це може призвести до зниження рівня емоційного задоволення стосунками. Партнери, що керуються здебільшого зовнішніми мотивами, можуть відчувати внутрішню порожнечу та відчуження, що ускладнює взаємодію та знижує якість подружнього життя [64]. Крім того, важливим є баланс між особистісними та соціальними мотивами. Якщо партнери прагнуть до самореалізації і водночас виконують соціальні ролі у сім'ї, це сприяє стабільності та взаєморозумінню. Проте, коли соціальні ролі нав'язуються ззовні, це може створювати конфлікти, якщо вони суперечать особистим прагненням кожного з партнерів [65].

Окрім емоційних і раціональних мотивів, важливо також враховувати мотиваційні аспекти розвитку та самореалізації партнерів у шлюбі. Пари, де один або обидва партнери мають сильну потребу у самореалізації, часто стикаються з необхідністю збалансувати особисті амбіції з потребами сім'ї. Самореалізація може включати прагнення до професійного успіху, творчої діяльності або особистісного зростання, що може мати як позитивний, так і негативний вплив на шлюб [66].

Позитивний вплив самореалізації на подружнє благополуччя полягає в тому, що партнери, які підтримують один одного у досягненні особистих цілей, часто мають вищий рівень задоволеності стосунками. Взаємна підтримка і розуміння значущості самореалізації для кожного з партнерів допомагає зменшити рівень конфліктів і посилити емоційну близькість. Дослідження показують, що пари, де партнери заохочують один одного до розвитку, мають кращу комунікацію та більшу довіру один до одного, що сприяє гармонійним стосункам.

Негативний вплив самореалізації на шлюб можливий, коли один із партнерів концентрується виключно на власних цілях, ігноруючи потреби іншого. Це може призвести до конфліктів через незадоволеність стосунками, відчуття нерівності або емоційного відсторонення. Наприклад, коли один із партнерів приділяє надмірну увагу кар'єрі, залишаючи без уваги сімейні обов'язки, це може викликати роздратування у другого партнера, особливо якщо його мотивація пов'язана з емоційною підтримкою та близькістю [67].

Інший аспект, який впливає на подружнє благополуччя, – це мотивація до збереження стабільності у стосунках. Пари, які орієнтовані на стабільність, зазвичай демонструють вищий рівень гармонії та задоволеності шлюбом. Ця мотивація проявляється через прагнення партнерів вирішувати конфлікти мирним шляхом, будувати взаємну довіру та підтримку, а також приймати спільні рішення стосовно важливих життєвих питань. Партнери, які мотивовані стабільністю, більше схильні до довготривалих і стійких стосунків, де присутні компроміс, взаємна повага та терпимість.

Натомість низька мотивація до стабільності може призвести до частих конфліктів та криз у стосунках. Партнери, які не готові вкладати час і зусилля у підтримання стосунків, можуть частіше стикатися з непорозуміннями та відчуттям емоційної відчуженості. Наприклад, дослідження показують, що пари з низьким рівнем мотивації до стабільності частіше розлучаються або переживають тривалі конфлікти, оскільки не мають чіткої стратегії для подолання життєвих труднощів. Конфлікти є невід'ємною частиною

подружнього життя, і мотиви, які керують партнерами у процесі вирішення конфліктів, мають вирішальне значення для подружнього благополуччя. Важливою є класифікація мотивів, які спонукають партнерів до певної поведінки під час конфліктів. Зокрема, можна виокремити такі категорії:

Мотив уникнення конфліктів. Партнери, мотивовані уникненням конфліктів, намагаються мінімізувати ризики ескалації суперечок та шукають компроміси. Вони готові поступитися в окремих питаннях заради збереження миру у стосунках. Така мотивація часто спостерігається у парах, де один або обидва партнери мають потребу в стабільності та спокої. Проте, якщо уникнення конфліктів стає постійною стратегією, це може призвести до накопичення невдоволення, що згодом може призвести до серйозних криз у стосунках [68].

Мотив протистояння. Партнери, мотивовані прагненням відстояти власну точку зору, частіше вступають у конфлікти з метою домінування або захисту своїх інтересів. Така мотивація може бути результатом сильного бажання контролювати ситуацію або відчуття власної правоти. У таких випадках конфлікти стають більш частими, але вони можуть допомогти виявити приховані проблеми у стосунках і вирішити їх шляхом відкритого обговорення [69].

Мотив до співпраці. Найбільш ефективною для подружнього благополуччя є мотивація до співпраці під час вирішення конфліктів. Партнери, які прагнуть до взаєморозуміння і готові спільно шукати рішення, створюють стійку основу для гармонійних стосунків. Вони здатні бачити проблему з різних точок зору та знаходити компроміси, які задовольняють обидві сторони. Така мотивація сприяє зміцненню емоційного зв'язку та довіри у шлюбі.

Класифікація мотивів у подружньому житті дає можливість глибше зрозуміти, які фактори впливають на стабільність, гармонію та благополуччя стосунків. Внутрішні та зовнішні, емоційні та раціональні, соціальні та особистісні мотиви формують поведінку партнерів та визначають їхню

взаємодію. Найбільший позитивний вплив на шлюб мають мотиви, пов'язані з емоційною близькістю, самореалізацією, співпрацею та прагненням до стабільності. Проте, коли у стосунках домінують зовнішні або раціональні мотиви, це може призвести до зниження емоційного задоволення та конфліктів. Важливо також враховувати, що мотиваційні чинники під час вирішення конфліктів відіграють ключову роль у подружньому благополуччі. Пари, що мотивовані до співпраці і компромісу, демонструють вищий рівень стабільності та емоційної гармонії, тоді як мотиви уникнення або протистояння можуть призвести до напруги та криз [70].

Висновок до розділу 1

У першому розділі магістерської роботи було розглянуто основні теорії мотивації, структура та функції мотивів, а також їх класифікація та вплив на подружнє благополуччя. Дослідження мотивації в контексті подружнього життя дозволяє глибше зрозуміти механізми, які впливають на стосунки між партнерами, їхню стабільність, гармонію та задоволеність шлюбом.

У першому пункті було досліджено ключові теорії мотивації, які пояснюють, як і чому формуються певні мотиваційні орієнтації у шлюбі. Теорія Маслоу, яка класифікує потреби людини від базових до самореалізації, показала, що шлюб виконує багато функцій для задоволення як фізичних, так і емоційних потреб. Інші теорії, такі як когнітивний дисонанс Фестінгера, теорія прив'язаності Боулбі та теорія соціального обміну Хоманса, підтверджують, що мотивація у шлюбі є багатофакторною та взаємопов'язаною з емоційними, соціальними та психологічними аспектами. Вони підкреслюють важливість узгодженості мотивів та очікувань у шлюбі, а також здатність партнерів адаптуватися до змінних обставин.

Другий пункт зосередився на структурі та функціях мотивів у подружніх стосунках. Було розглянуто, що мотиви можуть мати різні рівні: біологічні, соціальні, економічні, духовні та емоційні. Ця структура формує багатовимірну систему, яка керує поведінкою подружжя та їхнім вибором у різних життєвих ситуаціях. Мотиви виконують низку функцій, зокрема регулятивну, орієнтаційну та стабілізуючу, що допомагає партнерам знаходити правильні рішення, підтримувати стабільність стосунків та адаптуватися до життєвих викликів. Також було підкреслено важливість адаптаційної функції мотивів, яка дозволяє партнерам пристосовуватися до змінних обставин, зберігаючи гармонію у стосунках.

У третьому пункті була проведена класифікація мотивів та їх вплив на подружнє благополуччя. Мотиви були поділені на внутрішні (емоційні та духовні) та зовнішні (соціальні, економічні, культурні). Внутрішні мотиви, такі як любов, підтримка та взаємоповага, виявилися ключовими для

довготривалої стабільності стосунків, оскільки вони сприяють глибокому емоційному зв'язку між партнерами. Зовнішні мотиви, такі як соціальний тиск або економічні вигоди, можуть мати короткостроковий позитивний ефект, але в довготривалій перспективі часто втрачають свою силу, що може призвести до конфліктів та незадоволення шлюбом. Найкращі результати для подружнього благополуччя досягаються, коли внутрішні та зовнішні мотиви гармонійно поєднуються та доповнюють один одного.

Отже, у першому розділі було показано, що мотиви відіграють ключову роль у шлюбі, визначаючи його стабільність, задоволеність партнерів та їх здатність долати виклики. Успішні подружні стосунки будуються на основі поєднання внутрішніх та зовнішніх мотивів, які взаємодіють у складній системі стосунків, і потребують постійної адаптації та співпраці між партнерами.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТА ЕТАПИ ДОСЛІДЖЕННЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ У ПОДРУЖНЬОМУ ЖИТТІ

2.1 Характеристика етапів дослідження. Опис вибірки

У рамках цього дослідження було заплановано кілька етапів, кожен із яких відіграє важливу роль у досягненні загальної мети — вивчення мотивів створення сім'ї та їх впливу на подружнє благополуччя. Перший етап передбачав ретельне планування вибірки, яка мала бути репрезентативною і включати респондентів із різних соціальних груп, щоб забезпечити всебічність і надійність отриманих результатів.

Було залучено 28 сімейних пар, які відображають різноманітність життєвих обставин. Вибірка була розподілена на дві основні групи:

12 сімейних пар, які брали участь у реабілітаційних програмах Вінницького центру реабілітації "Гармонія".

16 пар, які відповідали на питання анкет через платформу Google Forms. Такий підхід дозволяє залучити респондентів із різних регіонів та соціальних категорій, що сприяє репрезентативності результатів.

Окрім загальної вибірки, було заплановано дослідити специфічні групи респондентів, оскільки це дозволить порівняти їхні мотиваційні особливості з іншими. Так, до вибірки були включені:

8 пар військовослужбовців Збройних сил України (один з партнерів або обидва партнери).

6 пар з порушеннями опорно-рухового апарату (один з партнерів або обидва).

Ці групи дозволять порівняти мотиваційні орієнтири різних категорій, враховуючи їхній особливий життєвий досвід. Включення таких специфічних груп сприяє більш глибокому аналізу мотивів створення сім'ї в різних умовах, що надасть цінну інформацію для дослідження.

У дослідженні передбачено кілька основних етапів, кожен з яких є важливим для досягнення поставлених цілей. З огляду на те, що дослідження включає опитування та анкетування, заплановано провести ці етапи послідовно, щоб зібрати достовірні дані для подальшого аналізу.

Першим етапом дослідження була розробка та підготовка інструментарію для збору даних. Для дослідження було використано вже адаптовані методики, які дозволяють оцінити різні аспекти мотиваційної сфери подружніх стосунків.

Це такі методики, як:

- Анкета "Мотиви створення шлюбу" (А. Чхаїдзе), яка оцінює різні групи мотивів, зокрема біологічні, соціальні, економічні та духовні.
- Діагностика індивідуальних цінностей Ш. Шварца, адаптована для українських реалій, дозволить визначити ціннісні орієнтації респондентів.
- Методика "Рольові очікування і притягання у шлюбі" (А. Волкова, Т. Трапезникова), що вивчає очікування від партнерських ролей у шлюбі.
- Методика дослідження ціннісних орієнтацій (М. Рокіч), що дозволить оцінити ціннісні пріоритети подружніх пар.

Другим етапом було проведення пілотного дослідження для перевірки працездатності та надійності інструментів. На цьому етапі було опитано невелику кількість респондентів, щоб переконатися в коректності розуміння запитань і валідності методик. Цей етап був важливим, оскільки дозволив внести корективи в анкетування перед основним етапом збору даних.

Після пілотного дослідження був проведений основний етап — масове опитування респондентів. Дослідження охопило дві категорії: пари, які брали участь у реабілітаційній програмі, і пари, які відповідали через платформу Google Forms. Це дозволило отримати дані як від тих, хто має специфічний життєвий досвід, так і від тих, чий досвід є більш універсальним. Така структура дала можливість порівняти дані між різними групами.

На цьому етапі відбувся основний збір даних, який включав опитування як військових пар, так і пар з порушеннями опорно-рухового апарату. Це дало змогу не лише порівняти мотиваційні аспекти у різних категоріях, а й виявити вплив життєвих обставин на рішення про створення сім'ї.

Після збору всіх необхідних даних розпочався етап їхньої обробки та аналізу. Цей етап був одним із найважливіших, оскільки дозволив зробити висновки щодо мотивів створення сім'ї та їх впливу на подружнє благополуччя. Для цього були застосовані як кількісні, так і якісні методи аналізу, що дало змогу глибше зрозуміти отримані результати.

У рамках кількісного аналізу було використано статистичні методи для обробки даних. Це дало змогу не лише виявити загальні тенденції у мотиваційній сфері подружніх пар, а й визначити взаємозв'язки між різними типами мотивів та рівнем задоволеності шлюбом. Одним із ключових інструментів аналізу став кореляційний аналіз, який дозволив встановити взаємозалежність між змінними, такими як вплив біологічних чи соціальних мотивів на рівень стабільності у шлюбі.

Додатково було проведено дискримінантний аналіз для виявлення груп респондентів (військовослужбовці, пари з порушеннями опорно-рухового апарату, інші респонденти), які мають найбільший вплив на змінні, пов'язані з мотивацією створення сім'ї. Такий підхід допоміг отримати чіткіше уявлення про домінуючі мотиви у різних соціальних групах та їхній вплив на якість і стабільність стосунків.

Окрім кількісних методів, проведено якісний аналіз відповідей респондентів. Особлива увага приділялася відкритим запитанням анкет, які дозволяли отримати глибші інсайти про особисті мотиви кожної пари. Це виявилось особливо цінним для групи військовослужбовців, у яких могли бути специфічні мотиви, пов'язані з їхнім життєвим досвідом, а також для пар з особливими потребами. Якісний аналіз допоміг краще зрозуміти, як ці специфічні мотиви впливають на рішення про створення сім'ї та подальше подружнє життя.

Після завершення аналізу інтегровані кількісні та якісні дані. Це дало змогу виявити як загальні тенденції та закономірності, так і індивідуальні особливості, які впливають на подружні стосунки.

Наступним етапом стала інтерпретація отриманих результатів. Детальний аналіз взаємозв'язків між мотивами створення сім'ї та подружнім благополуччям дозволив сформулювати висновки, які мають практичну цінність для сімейної психології та інших дисциплін, що вивчають шлюбні стосунки.

Було заплановано проведення інтерпретації результатів у кількох напрямках:

1. Вивчення основних мотиваційних тенденцій у різних соціальних групах було проведено з метою розуміння того, як саме мотиви створення сім'ї змінюються залежно від життєвих обставин респондентів. Зокрема, проаналізовано, які мотиви є домінуючими серед військовослужбовців та як вони відрізняються від мотивів інших респондентів.
2. Було здійснено порівняння внутрішніх та зовнішніх мотивів і їхнього впливу на подружнє благополуччя. Це дозволило зробити висновки щодо того, які мотиви більше сприяють стабільності у стосунках та задоволеності шлюбом.
3. Було проведено аналіз впливу культурних та соціальних норм на мотивацію створення сім'ї. Особливу увагу приділено тому, як соціальний тиск або культурні традиції впливають на рішення створити сім'ю, зокрема в контексті специфічних груп, таких як військовослужбовці або пари з особливими потребами.

На основі отриманих інтерпретацій було розроблено практичні рекомендації для покращення подружніх стосунків. Ці рекомендації орієнтовані на психологів і соціальних працівників, які займаються сімейною терапією, та базуються на висновках щодо впливу мотивів створення сім'ї на подружнє благополуччя і стабільність стосунків. Зокрема, окреслено ключові

фактори, які сприяють гармонії у шлюбі, а також визначено специфічні рекомендації для окремих груп респондентів. Для військовослужбовців підготовлено рекомендації, спрямовані на ефективне поєднання кар'єрних і сімейних обов'язків, що може допомогти уникнути конфліктів і підтримувати гармонію у стосунках. Для пар із особливими потребами сформульовано поради щодо організації взаємної підтримки з урахуванням їхнього специфічного життєвого досвіду. Ці рекомендації дозволяють не лише виявити загальні тенденції, але й врахувати індивідуальні особливості, важливі для глибшого розуміння мотивів створення сім'ї у сучасному суспільстві.

Окрім організаційних та аналітичних етапів, важливим було врахування етичних аспектів, пов'язаних із проведенням дослідження. Оскільки вивчення мотивів створення сім'ї передбачало роботу з особистими даними респондентів, особлива увага приділялася дотриманню етичних принципів, таких як забезпечення конфіденційності, добровільна участь, інформована згода та збереження анонімності отриманих відповідей. Це дозволило створити безпечне середовище для респондентів, сприяючи їхній відкритості та щирості у відповідях.

Перш за все, добровільність участі була одним із ключових принципів, якого дотримувалися під час проведення дослідження. Усі учасники були поінформовані про мету дослідження, процедуру збору даних та можливість відмови від участі у будь-який момент без будь-яких негативних наслідків. Участь у дослідженні була повністю добровільною, і жоден із респондентів не був змушений брати участь проти своєї волі.

Другим важливим аспектом є забезпечення конфіденційності зібраних даних. Особисті дані респондентів не розголошувалися, а всі відповіді оброблялися анонімно. Дані, отримані під час анкетування, використовувалися виключно для наукових цілей і не передавалися третім особам без згоди респондентів. Це забезпечило безпеку особистої інформації

та створило умови, за яких респонденти могли почуватися впевнено під час участі в дослідженні.

Ще одним важливим етичним аспектом є поважання прав респондентів. У ході дослідження дотримувалися принципів поваги до прав людини, що включало врахування їхніх особистих кордонів, життєвого досвіду та емоційних станів. Особлива увага приділялася парам, які проходили реабілітаційні програми або мали особливі потреби. У таких випадках особливо ретельно формувалися запитання, щоб уникнути можливого психологічного дискомфорту для респондентів.

Крім того, важливим аспектом було надання респондентам можливості ознайомитися з результатами дослідження. Після завершення дослідження учасникам, які висловили таке бажання, було надано доступ до основних висновків і рекомендацій. Це дало змогу респондентам використовувати отримані знання для особистісного розвитку або покращення подружніх стосунків, що додатково підкреслювало практичну цінність проведеної роботи.

З урахуванням усіх зазначених етичних принципів, дослідження було проведено з максимальним дотриманням прав і свобод респондентів, що забезпечило його надійність та достовірність.

Завершальний етап дослідження передбачав узагальнення отриманих результатів і визначення перспектив подальшого вивчення теми мотивів створення сім'ї. На основі зібраних даних і проведеного аналізу були зроблені висновки щодо основних мотивів, які впливають на подружнє благополуччя, а також виявлені відмінності в мотиваційній структурі між різними соціальними групами.

Одним із ключових результатів дослідження стало виявлення мотивів, які сприяють стабільності та гармонії у шлюбі. Зокрема, було встановлено, що внутрішні мотиви, такі як любов, взаємоповага та духовна підтримка, є найбільш ефективними для підтримання тривалих і стабільних стосунків. Ці мотиви забезпечують емоційну близькість та гармонію між партнерами, що сприяє їхньому загальному благополуччю. Водночас дослідження показало,

що зовнішні мотиви, зокрема прагнення до соціального статусу чи матеріальної стабільності, можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на шлюб. Хоча ці мотиви можуть забезпечити певний рівень безпеки та впевненості, їхня домінантність у мотиваційній структурі подружжя не завжди сприяє довгостроковій задоволеності партнерів.

Особливу увагу в результатах дослідження було приділено специфічним соціальним групам — військовослужбовцям та парам з особливими потребами. Отримані дані дозволили зробити висновки про те, як життєві обставини впливають на мотиваційні установки в шлюбі. Наприклад, для військових пар домінуючими виявилися мотиви безпеки, стабільності та соціального схвалення, тоді як для пар з особливими потребами ключовими мотивами були саморегуляція та емоційна підтримка. Ці висновки вказують на те, що специфічні життєві обставини та виклики значною мірою формують мотиваційну сферу шлюбних стосунків, що відрізняє ці групи від загальної вибірки. Такі результати можуть стати основою для подальших досліджень, зосереджених на глибшому вивченні мотиваційної сфери різних соціальних груп. Крім того, вони створюють підґрунтя для розробки спеціалізованих рекомендацій, спрямованих на підтримку стабільності та благополуччя шлюбів у таких групах, враховуючи їхні унікальні потреби та виклики.

Крім того, перспективним напрямом подальших досліджень є вивчення впливу соціальних і культурних змін на мотиви створення сім'ї. Сучасні трансформації в суспільстві, такі як зміни в традиційних гендерних ролях, зростання рівня індивідуалізму та перегляд соціальних норм, значно впливають на мотиваційні установки подружніх пар. Вивчення цих аспектів дозволить з'ясувати, як змінюються пріоритети та очікування в шлюбі у відповідь на нові соціальні реалії. Дослідження в цьому напрямі допоможе краще зрозуміти, як сучасні подружні стосунки адаптуються до змінних умов та як ці адаптації впливають на стабільність і благополуччя сімей. Така робота стане важливим кроком у розвитку сімейної психології, а її результати можуть бути використані для створення програм підтримки шлюбів, які враховують

сучасні соціокультурні тенденції та сприяють зміцненню сімейних стосунків у різних контекстах

Загалом, узагальнені результати цього дослідження не лише висвітлюють основні мотиви, що впливають на створення сім'ї, але й пропонують практичні рекомендації для зміцнення подружніх стосунків. Отримані дані стануть цінним ресурсом для розробки програм сімейної терапії, спрямованих на подолання мотиваційних конфліктів, а також для професійної підтримки пар, які стикаються з труднощами у шлюбі. Застосування цих рекомендацій у роботі з подружніми парами може сприяти покращенню їхнього благополуччя, гармонії та стабільності у стосунках, що є актуальним у сучасному суспільстві.

2.2 Опис методів дослідження та їх наукове обґрунтування

Метою даного дослідження є вивчення мотивів створення сім'ї та їх впливу на подружнє благополуччя. Для досягнення цієї мети я запланував використати комплекс кількісних і якісних методів, що дозволяють досліджувати мотиваційну сферу подружніх стосунків з різних аспектів. Основна частина дослідження буде проведена за допомогою анкетування, що забезпечить збір даних у кількісній формі. Окрім цього, передбачено застосування деяких методик, що дозволять глибше зрозуміти індивідуальні особливості мотивації та ціннісних орієнтацій респондентів.

Кожна з цих методик дозволяє оцінити різні аспекти мотиваційної сфери, що є ключовим для глибокого розуміння того, як саме формуються мотиви створення сім'ї та як вони впливають на подружні стосунки. Оскільки моє дослідження включає як кількісні, так і якісні методи, я зосереджуюсь на комбінації анкетування та індивідуального аналізу, що дозволить отримати більш різносторонні результати.

Окрім того, використання кількох методик дозволить порівняти мотиваційні особливості респондентів із різних соціальних груп, сприяючи

глибшому аналізу зібраних даних. У подальшому кожна методика буде детально описана із поясненням її наукового підґрунтя та обґрунтуванням доцільності застосування в цьому дослідженні.

Анкета «Мотиви створення шлюбу» (А. Чхаїдзе)

Однією з основних методик, застосованих у дослідженні, стала анкета «Мотиви створення шлюбу» (А. Чхаїдзе). Ця методика була розроблена для діагностики мотиваційних факторів, які впливають на рішення про створення сім'ї. Анкета включає ряд запитань, що оцінюють вплив різних груп мотивів: біологічних, економічних, соціально-культурних та духовних [71].

Біологічні мотиви відображають прагнення узаконити стосунки та задовольнити природні потреби у продовженні роду, фізичній близькості та сексуальній гармонії. Економічні мотиви включають прагнення до матеріальної стабільності, забезпечення житлом, фінансової підтримки, що є важливими факторами для багатьох респондентів. Соціально-культурні мотиви відображають вплив суспільних норм і традицій, які можуть змушувати респондентів створювати сім'ю, щоб відповідати соціальним очікуванням. Духовні мотиви пов'язані з пошуком внутрішньої гармонії, спільних життєвих цінностей та підтримки у шлюбі [72]. Методика дозволяє оцінювати кожен групу мотивів окремо, що надає можливість провести більш детальний аналіз рішень про створення сім'ї та їх впливу на подружні стосунки. У рамках даного дослідження я запланував використати анкету як базовий інструмент для кількісного аналізу мотивів створення сім'ї. Респонденти будуть оцінювати кожен мотив за п'ятибальною шкалою, що дозволить чітко зрозуміти, які мотиви є найважливішими для кожної пари.

Наукове обґрунтування цієї методики базується на її валідності та надійності. Анкета "Мотиви створення шлюбу" успішно використовувалася у ряді психологічних досліджень, присвячених шлюбним стосункам, що підтверджує її ефективність у вивченні мотиваційної сфери подружнього життя [73]

Діагностика індивідуальних цінностей Ш. Шварца (адаптація О. Тихомандрицької та Е. Дубовської)

Ще однією важливою методикою, яку я запланував використати у своєму дослідженні, є діагностика індивідуальних цінностей за Ш. Шварцем. Ця методика базується на теорії базових цінностей, яка розглядає цінності як центральні життєві орієнтири, що впливають на поведінку людини, зокрема на її рішення стосовно подружнього життя.

Методика Шварца дозволяє виявити, які цінності є домінуючими у респондентів, а також як ці цінності співвідносяться з їхніми мотиваціями щодо створення сім'ї. У контексті мого дослідження це є особливо важливим, оскільки цінності можуть впливати на вибір партнера, форму шлюбних стосунків, а також на те, як партнери підтримують один одного в сімейному житті.

Методика Шварца складається з кількох шкал, кожна з яких відображає певну групу цінностей. Зокрема, ці шкали охоплюють такі цінності, як:

- Універсалізм — прагнення до справедливості, рівності, гармонії у стосунках.
- Традиції — прихильність до соціальних норм і культурних традицій.
- Самореалізація — прагнення до розвитку власних здібностей і досягнення життєвих цілей.
- Безпека — прагнення до стабільності, захисту та матеріальної безпеки.

Для кожного респондента визначаються домінуючі цінності, що дозволяє оцінити, як саме ці цінності впливають на їхні рішення щодо шлюбу. Наприклад, респонденти, які високо цінують традиції та безпеку, можуть бути більш мотивовані створювати сім'ю для підтримки стабільності та збереження культурних норм. Натомість респонденти, у яких домінують цінності самореалізації та універсалізму, можуть шукати партнера, який підтримує їхній особистий розвиток і поділяє спільні ідеали.

Адаптована версія методики Шварца, розроблена О. Тихомандрицькою та Е. Дубовською, є надійним інструментом для дослідження ціннісних орієнтирів в українському контексті. Її наукове обґрунтування базується на численних дослідженнях, які підтверджують валідність та надійність цієї методики.

У цьому дослідженні було заплановано використання даної методики для виявлення взаємозв'язку між ціннісними орієнтирами респондентів та їхніми мотивами створення сім'ї. Це мало на меті надати розуміння того, як індивідуальні цінності впливають на вибір партнера та побудову подружніх стосунків [74].

Методика "Рольові очікування і притягання у шлюбі" (А. Волкова, Т. Трапезникова)

Наступною методикою, використаною у дослідженні, стала "Рольові очікування і притягання у шлюбі", розроблена А. Волковою та Т. Трапезниковою [75]. Ця методика спрямована на дослідження того, як респонденти бачать свої ролі в подружніх стосунках, а також на оцінку їхніх очікувань щодо партнера. Важливим аспектом цієї методики є вивчення того, як рольові очікування можуть впливати на мотивацію створення сім'ї та на подальший розвиток подружніх стосунків.

Методика базується на концепції рольової поведінки, яка передбачає, що кожен з партнерів у шлюбі виконує певні соціальні ролі, пов'язані з їхніми очікуваннями та очікуваннями з боку суспільства. Ці ролі можуть бути традиційними або нетрадиційними, залежно від культурного контексту, ціннісних орієнтацій та особистих переконань респондентів. Оцінка рольових очікувань є важливою, оскільки вона допомагає зрозуміти, як партнери бачать свої обов'язки та права у шлюбі, а також як вони реагують на рольові притягання — взаємне сприйняття партнера як джерела підтримки та взаємодії.

Методика містить кілька шкал, що дозволяють виміряти різні аспекти рольових очікувань:

- Очікування щодо соціальних ролей — як респонденти бачать традиційні гендерні ролі у шлюбі (хто має бути головним у родині, хто несе відповідальність за матеріальне забезпечення та виховання дітей тощо).
- Емоційні очікування — як партнери очікують взаємної підтримки та емоційної близькості у шлюбі.
- Матеріальні очікування — якою мірою партнери очікують фінансової підтримки або спільної відповідальності за матеріальне забезпечення.

Наукове обґрунтування цієї методики базується на психологічній теорії ролей, яка передбачає, що успішність та стабільність шлюбних стосунків багато в чому залежить від того, наскільки узгоджені рольові очікування партнерів. Розбіжності у цих очікуваннях можуть стати причиною конфліктів, тоді як узгодженість сприяє стабільності та гармонії у стосунках.

У рамках мого дослідження ця методика допоможе оцінити, як респонденти бачать свої ролі у шлюбі і як це впливає на їхню мотивацію створення сім'ї. Особливо цікаво буде порівняти результати серед різних соціальних груп, зокрема військовослужбовців та пар з особливими потребами, оскільки їхні рольові очікування можуть суттєво відрізнятися від загальної вибірки через специфічні життєві обставини [76].

Методика дослідження ціннісних орієнтацій (М. Рокіч)

Ще однією важливою методикою, використаною у дослідженні, стала методика дослідження ціннісних орієнтацій М. Рокіча. Ця методика дозволяє оцінити ціннісні пріоритети респондентів, що є ключовим для розуміння їхньої мотивації у прийнятті рішень щодо створення сім'ї та побудови шлюбних стосунків. Цінності відіграють важливу роль у мотивації людини, оскільки вони визначають, що для неї є важливим, на чому ґрунтуються її життєві вибори та як вона бачить своє місце у суспільстві та в родинному житті.

Методика М. Рокіча поділяє цінності на дві основні категорії:

- Термінальні цінності — це кінцеві цілі, до яких прагне людина. Вони відображають бажані результати, які індивід хоче досягти у своєму

житті. До таких цінностей належать, наприклад, щастя, сімейна гармонія, самореалізація, матеріальне благополуччя тощо.

- Інструментальні цінності — це способи або засоби досягнення термінальних цілей. Вони включають якості характеру або поведінкові орієнтації, що допомагають досягати кінцевих результатів. До інструментальних цінностей належать, наприклад, відповідальність, чесність, ініціативність, дисципліна та інші.

Методика дослідження ціннісних орієнтацій М. Рокіча передбачає ранжування респондентами цих цінностей за рівнем важливості. Це дозволяє визначити, які саме термінальні й інструментальні цінності є пріоритетними для кожного респондента, і, відповідно, зрозуміти, як ці цінності впливають на їхні рішення щодо шлюбу. Наприклад, респонденти, для яких сімейна гармонія є однією з найвищих термінальних цінностей, можуть бути більше мотивовані створювати сім'ю з метою досягнення стабільності та емоційної підтримки. У контексті мого дослідження вона допоможе краще зрозуміти, як цінності респондентів впливають на їхнє рішення створювати сім'ю і як ці цінності пов'язані з рівнем задоволеності шлюбом [77].

Окрім того, дана методика дозволила порівняти ціннісні орієнтації серед різних соціальних груп, що входили до вибірки дослідження. Наприклад, військові пари відрізнялися в своїх ціннісних орієнтаціях від загальної вибірки, оскільки їхній життєвий досвід формував специфічні пріоритети, такі як безпека, відповідальність або патріотизм. Аналогічно, пари з особливими потребами виявили інші ціннісні орієнтири, які відображали їхню особливу життєву ситуацію [78].

Вибір методик, які я використовую у своєму дослідженні, базується на необхідності комплексного підходу до вивчення мотивів створення сім'ї та їх впливу на подружнє благополуччя. Кожна з методик дозволяє оцінити окремі аспекти мотиваційної сфери респондентів, що в сукупності забезпечує глибоке та багатовимірне розуміння цього явища. Перевага комплексного підходу полягає в тому, що він дозволяє поєднувати кількісні та якісні методи аналізу.

Кількісні методи, які будуть використовуватися для обробки анкетних даних, дають змогу визначити загальні тенденції та взаємозв'язки між мотивами створення сім'ї та рівнем задоволеності шлюбом. У свою чергу, якісні методи, такі як індивідуальний аналіз відповідей респондентів на відкриті питання анкет, дозволять отримати глибші інсайти щодо особистих мотивів та цінностей кожного учасника дослідження.

Наукове обґрунтування такого підходу полягає в тому, що вивчення мотиваційної сфери потребує різностороннього підходу, оскільки мотивація є складним явищем, що залежить від багатьох факторів — як внутрішніх (цінності, особисті переконання), так і зовнішніх (соціальні та економічні умови). Методики, які я обрав, дозволяють оцінити ці різні аспекти мотиваційної сфери, що забезпечить більш точний аналіз і дасть змогу зробити висновки, що відображають реальні мотиваційні установки респондентів.

Окрім цього, важливим аспектом є можливість порівняльного аналізу між різними соціальними групами респондентів, які були включені до вибірки. Методики, такі як анкета "Мотиви створення шлюбу" та методика дослідження ціннісних орієнтацій М. Рокіча, дозволять провести кількісний аналіз серед різних груп, таких як військові пари або пари з особливими потребами. Це забезпечить ширший контекст для інтерпретації результатів та дозволить виявити специфічні мотиваційні відмінності між різними категоріями респондентів.

Таким чином, використання комплексу кількох методик було науково обґрунтованим і забезпечило всебічний аналіз мотивів створення сім'ї. Це дозволило зробити обґрунтовані висновки про взаємозв'язок мотивів та подружнього благополуччя, а також розробити рекомендації для покращення шлюбних стосунків на основі отриманих даних.

Висновок до розділу 2

У другому розділі було детально розглянуто методологічні аспекти дослідження мотивів створення сім'ї, а також наукове обґрунтування вибраних методів. Основною метою цього розділу було визначення етапів дослідження, формування вибірки респондентів, опис методик, які будуть використані для аналізу мотиваційної сфери подружніх стосунків, а також забезпечення надійності й валідності отриманих результатів.

Перший пункт розділу охоплював етапи дослідження та характеристику вибірки. Вибірка включала 28 сімейних пар із різних соціальних груп, що дозволяє отримати репрезентативні дані. Особливістю вибірки стало залучення специфічних груп респондентів, таких як військовослужбовці та пари з порушеннями опорно-рухового апарату. Це дозволить провести порівняльний аналіз між різними категоріями респондентів і виявити, як життєві обставини впливають на мотиви створення сім'ї.

Другий пункт розділу було присвячено опису методів дослідження та їх науковому обґрунтуванню. Були описані основні методики, що будуть використані для збору даних: анкета "Мотиви створення шлюбу" (А. Чхаїдзе), діагностика індивідуальних цінностей Ш. Шварца, методика "Рольові очікування і притягання у шлюбі" (А. Волкова, Т. Трапезникова) та методика дослідження ціннісних орієнтацій (М. Рокіч). Кожна з цих методик дозволяє оцінити різні аспекти мотиваційної сфери респондентів — від ціннісних пріоритетів до рольових очікувань у шлюбі. Комплексний підхід до дослідження забезпечить всебічний аналіз мотиваційних установок респондентів і дозволить краще зрозуміти взаємозв'язок між мотивами створення сім'ї та подружнім благополуччям.

Окрім цього, важливим аспектом цього розділу було забезпечення етичних принципів дослідження, таких як добровільність участі, конфіденційність даних респондентів і поважання їхніх прав. Це дозволить забезпечити надійність результатів і високу якість отриманих даних.

Таким чином, у другому розділі було детально описано всі етапи дослідження, підготовку вибірки, а також методики, які будуть використані для аналізу мотиваційної сфери подружніх пар. Використання комплексного підходу дозволить отримати глибоке розуміння того, як різні мотиви впливають на рішення створити сім'ю, і надасть можливість зробити обґрунтовані висновки щодо взаємозв'язку мотивів та подружнього благополуччя.

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТВОРЕННЯ СІМ'Ї ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ БЛАГОПОЛУЧЧЯ У ШЛЮБІ

3.1 Аналіз результатів дослідження мотиваційних чинників створення сім'ї

Третій розділ роботи присвячений аналізу результатів емпіричного дослідження, спрямованого на вивчення мотивації створення сім'ї та її впливу на подружнє благополуччя. У дослідженні було використано кілька психологічних методик, які дозволяють оцінити різні аспекти мотиваційної сфери подружніх пар, а також зв'язок між мотивами та рівнем задоволеності шлюбом. Завдяки залученню репрезентативної вибірки з 28 пар, дослідження охопило різні соціальні групи, що сприяє більш глибокому розумінню мотивів та їхнього впливу на шлюбні стосунки. Методики, які були використані, зосереджені на оцінці основних мотивів створення сім'ї, рольових очікувань у шлюбі, ціннісних орієнтацій, а також на вивченні взаємозв'язку між емоційною близькістю і стабільністю у стосунках. Кожна методика дозволила отримати різноманітні дані, що забезпечило багатовимірний підхід до дослідження мотивів створення сім'ї.

Розпочнемо з розгляду методики "Мотиви створення шлюбу" (А. Чхайдзе). Ця методика була використана для оцінки різних типів мотивів, що впливають на рішення респондентів створити сім'ю. Анкета складається з кількох груп запитань, кожна з яких оцінює біологічні, соціально-культурні, економічні та духовні мотиви. Кожен респондент оцінював важливість цих мотивів за п'ятибальною шкалою, де 1 означає "зовсім неважливий", а 5 — "дуже важливий".

Результати анкетування:

- Біологічні мотиви: У середньому респонденти оцінювали біологічні мотиви на рівні 3,7 бала. Це означає, що для більшості респондентів важливою є біологічна складова створення сім'ї, яка включає потреби у продовженні роду,

фізичній близькості та забезпеченні безпеки для дітей. Однак для деяких пар цей мотив не є домінуючим, особливо серед тих, хто вже має дітей або планує зосередитися на кар'єрних чи духовних аспектах.

- Економічні мотиви: Респонденти оцінили важливість економічних мотивів на рівні 4,1 бала. Це свідчить про те, що стабільність і матеріальна забезпеченість є важливим фактором у рішенні створити сім'ю. Особливо високі оцінки економічні мотиви отримали серед військовослужбовців, які прагнуть забезпечити матеріальну підтримку своїм родинам.

- Соціально-культурні мотиви: У середньому соціально-культурні мотиви отримали оцінку 3,2 бала. Ці мотиви відображають тиск суспільства та культурні очікування щодо створення сім'ї. У групі військових пар цей показник був дещо вищим (3,5 бала), оскільки роль традицій і соціальної підтримки є важливою для них.

- Духовні мотиви: Духовні мотиви отримали оцінку 4,5 бала, що свідчить про їхню високу значущість для більшості респондентів. Це особливо помітно серед пар, які брали участь у реабілітаційній програмі, де духовна підтримка та пошук внутрішньої гармонії були ключовими аспектами їхнього рішення створити сім'ю.

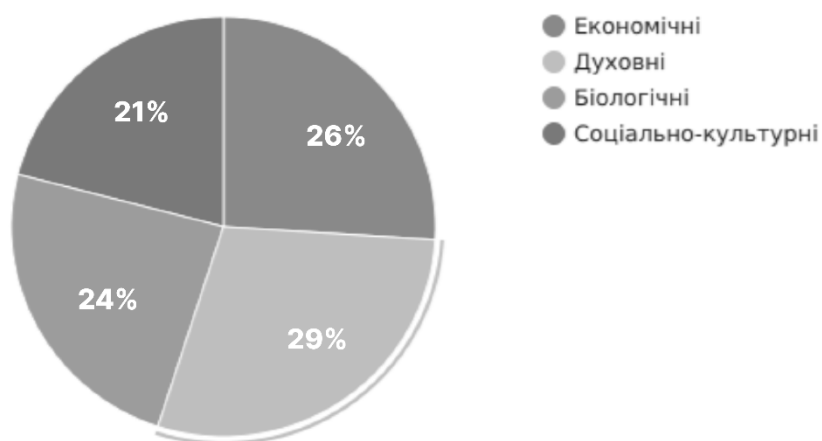

Рис 3.1 Розподіл мотивів створення шлюбу за результатами методики "Мотиви створення шлюбу" (А. Чхаїдзе)

Під час проведення дослідження виявлено певні відмінності між результатами загальної вибірки респондентів та спеціальними групами, які включають військових і людей з порушеннями опорно-рухового апарату.

Біологічні мотиви: У загальній вибірці цей мотив був оцінений на рівні 3.7 бала, що вказує на його середню важливість для більшості респондентів. Однак серед військових і людей з порушеннями опорно-рухового апарату біологічні мотиви отримали оцінку 3.5 бала, що свідчить про дещо меншу значущість цього мотиву для цих груп. Це можна пояснити тим, що для військових стабільність і підтримка партнера часто відіграють важливішу роль, ніж біологічна складова.

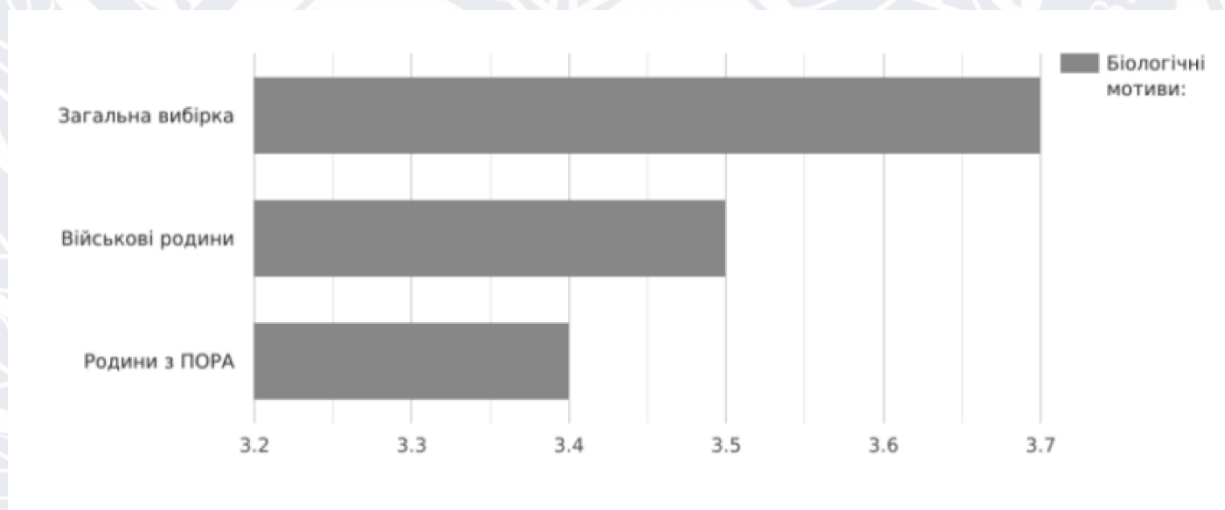

Рис 3.2 Порівняння біологічних мотивів створення шлюбу за групами респондентів

Економічні мотиви: У загальній вибірці економічні мотиви оцінювалися в середньому на 4.1 бала, тоді як у військових і людей з порушеннями опорно-рухового апарату цей показник становив 4.3 бала. Військові пари часто надають більшої уваги матеріальній стабільності та забезпеченню сім'ї через специфіку професії та ризики, пов'язані з їхньою службою.

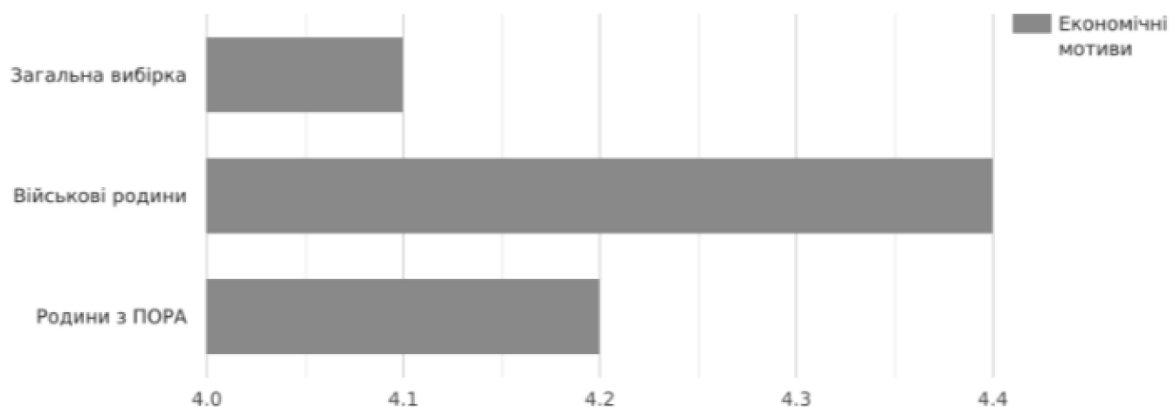

Рис 3.3 Порівняння економічних мотивів створення шлюбу за групами респондентів

Соціально-культурні мотиви: Загальна вибірка дала середню оцінку 3.2 бала, що свідчить про зменшену роль соціальних норм і традицій у рішенні створити сім'ю. Однак у спеціальних групах цей мотив був оцінений на 3.0 бала. Військові та люди з порушеннями опорно-рухового апарату більше орієнтовані на особисті та емоційні аспекти сімейних стосунків, ніж на суспільні очікування.

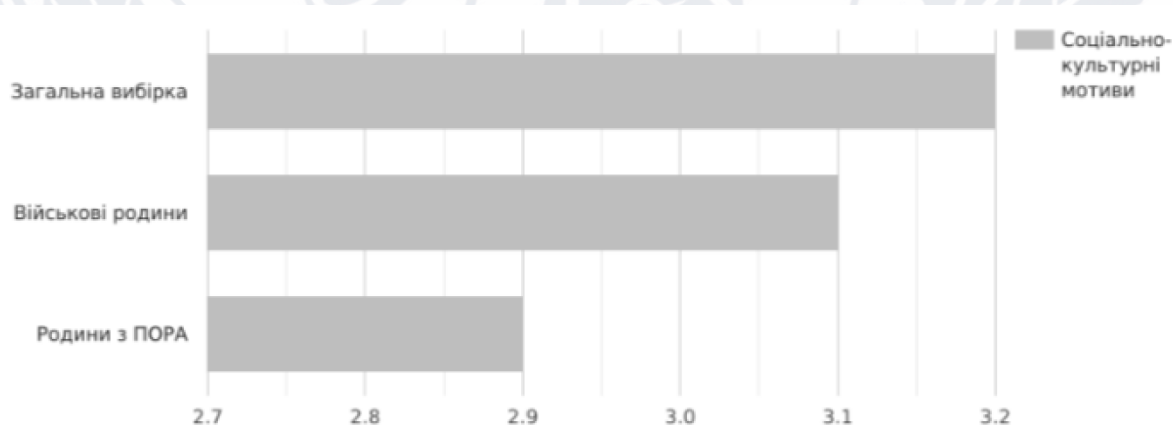

Рис 3.4 Порівняння соціально-культурних мотивів створення шлюбу за групами респондентів

Духовні мотиви: У загальній вибірці духовні мотиви отримали високі оцінки — 4.5 бала. У спеціальних групах цей мотив також мав високу

значущість, отримавши оцінку 4.6 бала. Військові та люди з обмеженими можливостями часто шукають у сім'ї духовної підтримки та емоційної гармонії, що підкреслює важливість цієї категорії мотивів для їхнього подружнього благополуччя.

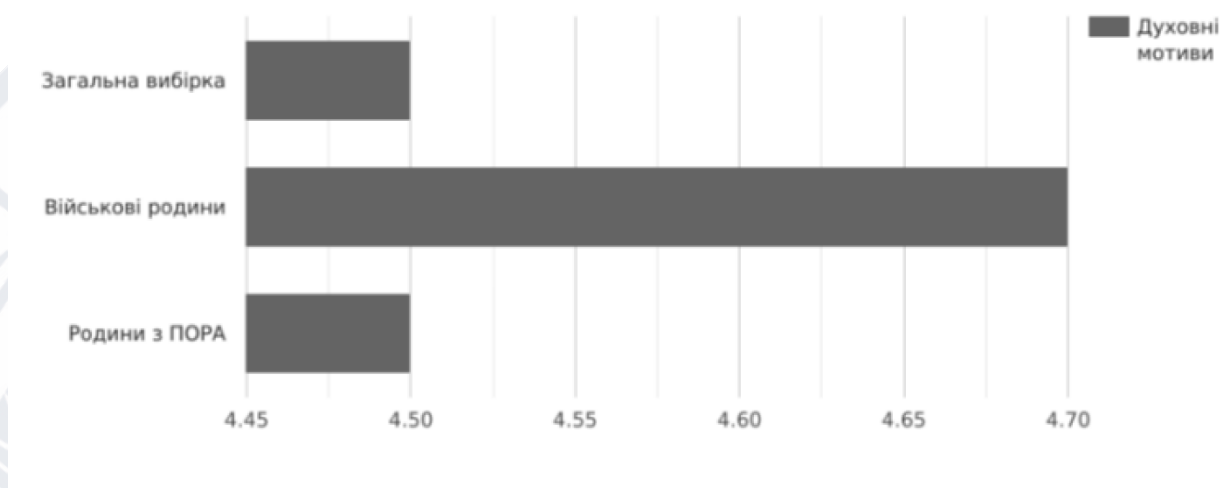

Рис 3.5 Порівняння духовних мотивів створення шлюбу за групами респондентів

Підводячи підсумки за результатами методики "Мотиви створення шлюбу" (А. Чхаїдзе) дозволяє зробити кілька важливих узагальнень щодо основних мотивів, які впливають на рішення про створення сім'ї серед різних груп респондентів. У загальній вибірці найбільш важливими мотивами виявилися економічні та духовні аспекти, що свідчить про прагнення до стабільності, матеріального забезпечення, а також пошук внутрішньої гармонії у стосунках. Це підтверджує, що сучасні подружні стосунки часто ґрунтуються не лише на традиційних цінностях, але й на прагненні до емоційної та духовної підтримки. Біологічні мотиви отримали середні оцінки, що свідчить про їхню помірну важливість у процесі ухвалення рішення про створення сім'ї. Хоча продовження роду і важливе для респондентів, цей мотив не домінує у загальній вибірці. Для більшості пар на передньому плані залишаються питання економічної стабільності та духовного взаєморозуміння, що вказує на зміщення акцентів у сучасних подружніх стосунках.

Військові родини показали вищі оцінки економічних та духовних мотивів порівняно із загальною вибіркою, що можна пояснити специфікою їхньої життєвої ситуації. Військові пари часто стикаються з викликами, пов'язаними з нестабільністю та ризиками, тому для них економічна стабільність та емоційна підтримка стають основоположними мотивами. Водночас, біологічні мотиви для військових пар мали трохи нижчі оцінки, оскільки матеріальна та емоційна підтримка є пріоритетом. Родини з ПОРА продемонстрували трохи інші результати. Для них духовні мотиви залишаються ключовими, але при цьому економічні та біологічні мотиви також мають значний вплив. Це пов'язано з тим, що родини з порушеннями опорно-рухового апарату часто стикаються з додатковими життєвими викликами, які потребують матеріальної підтримки і взаєморозуміння у сім'ї. Для них важливими є як емоційна підтримка, так і фінансова стабільність.

Для перевірки статистичної значущості різниць між частками респондентів із різними типами мотивів створення сім'ї використовувався критерій кутового перетворення Фішера.

За результатами статистичного аналізу за допомогою критерію кутового перетворення Фішера було виявлено наступне. Порівняння біологічних мотивів між загальною вибіркою та військовими парами показало, що різниця між цими групами не є статистично значущою ($z=1.19$), що свідчить про відносно рівномірну важливість цього мотиву серед респондентів. Аналіз економічних мотивів продемонстрував статистично значущу різницю ($z=2.23$): пари з порушеннями опорно-рухового апарату значно більше орієнтуються на матеріальну стабільність, порівняно із загальною вибіркою, що може бути пов'язано з додатковими життєвими викликами, які вони переживають.

Соціально-культурні мотиви, які порівнювалися між загальною вибіркою та військовими парами, також не показали статистично значущої різниці ($z=0.25$), що свідчить про помірну роль суспільних очікувань і традицій у рішенні створити сім'ю в обох групах. Духовні мотиви, які мали

високі середні оцінки в обох групах (загальна вибірка та пари з порушеннями опорно-рухового апарату), також не продемонстрували статистично значущої різниці ($z=1.18$), підкреслюючи універсальну важливість емоційної підтримки та внутрішньої гармонії для подружнього благополуччя.

Отже, найбільшу диференціацію між групами респондентів продемонстрували економічні мотиви, тоді як біологічні, соціально-культурні та духовні мотиви залишаються більш стабільними і рівномірно розподіленими серед різних соціальних категорій. Це вказує на те, що матеріальна стабільність має більше значення для спеціальних груп респондентів, тоді як духовні мотиви виступають універсальною основою для гармонійних стосунків у сім'ї.

Наступним інструментом дослідження стала методика *Діагностика індивідуальних цінностей Ш. Шварца* (адаптація О. Тихомандрицької та Е. Дубовської). Було проведено дослідження серед 28 сімейних пар. Учасники оцінювали різні цінності за шкалою від -1 до 7, що дозволило визначити, які мотиваційні типи домінують у різних групах. За допомогою цього підходу було проаналізовано 10 основних мотиваційних типів, кожен із яких представлений кількома цінностями.

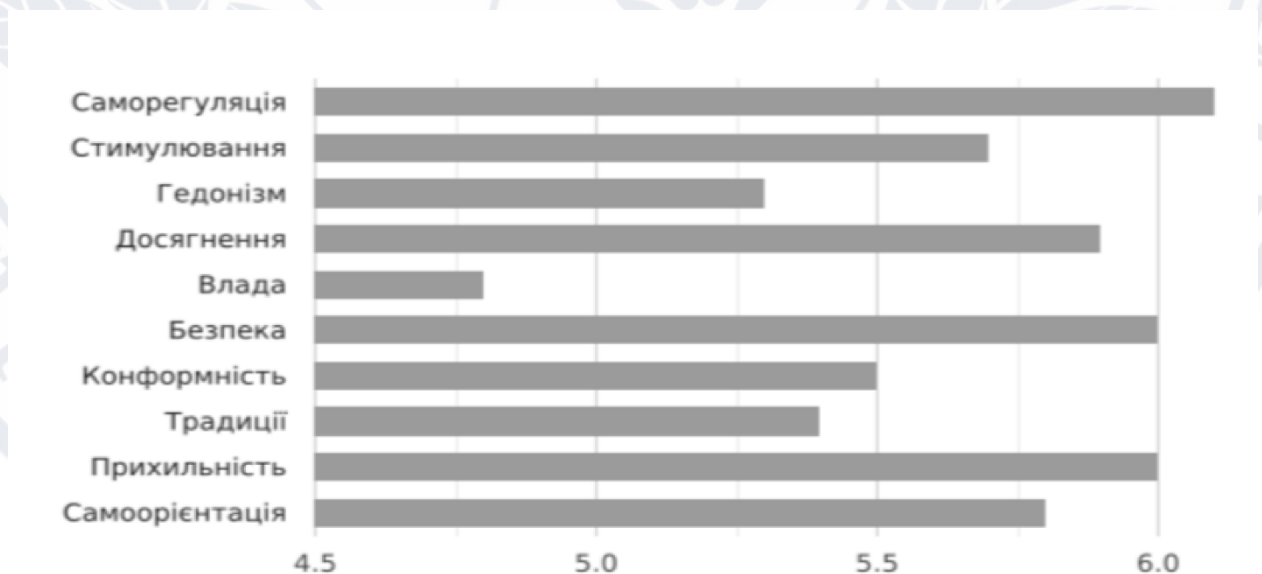

Рис 3.6 Результати діагностики індивідуальних цінностей за методикою Ш. Шварца (адаптація О. Тихомандрицької та Е. Дубовської)

Саморегуляція (середній бал: 6.1). У загальній вибірці, респонденти високо оцінили важливість таких цінностей, як осмисленість існування, самотійність та відповідальність. Це свідчить про те, що більшість людей прагнуть самотійно визначати свої життєві цілі та дотримуватися власних поглядів у стосунках.

Стимулювання (середній бал: 5.7). Респонденти надали високі оцінки творчості, свободі та життєрадісності. Це вказує на важливість особистісного зростання та прагнення до різноманітності в житті. Військові пари оцінювали цей тип трохи нижче (5.5), оскільки їхні умови життя менш гнучкі.

Гедонізм (середній бал: 5.3). Для загальної вибірки задоволення, насолода життям та охайність виявилися значущими, проте в родинях з військовими та родинями з порушеннями опорно-рухового апарату гедоністичні цінності оцінювалися трохи нижче (5.0 та 5.2 відповідно), оскільки вони більше орієнтовані на стабільність та безпеку.

Досягнення (середній бал: 5.9). У загальній вибірці особисті досягнення, компетентність та самоповага отримали високі оцінки, що свідчить про прагнення до успіху та самовдосконалення. У військових родинях цей мотив оцінювався вище (6.1), оскільки військові пари зазвичай орієнтовані на соціальне схвалення та компетентність.

Влада (середній бал: 4.8). Соціальна влада, багатство та впливовість не є домінуючими цінностями в загальній вибірці. Однак у військових родинях цей показник виявився трохи вищим (5.0), що може бути зумовлено прагненням до соціального статусу та впливу.

Безпека (середній бал: 6.0). Цей мотиваційний тип отримав високі оцінки в усіх групах, особливо в родинях з військовими (6.3) та родинях з порушеннями опорно-рухового апарату (6.2). Для них важлива як особиста, так і сімейна безпека, а також стабільність у житті.

Конформність (середній бал: 5.5). Важливість дотримання соціальних норм і обмежень також була помітною серед усіх респондентів. Військові пари

оцінювали цей аспект вище (5.7), що вказує на сильну залежність від усталених правил та структурованості життя.

Традиції (середній бал: 5.4). Респонденти високо оцінили важливість збереження звичаїв, особливо в родинах з військовими, де цей показник був вище (5.6). Родини з порушеннями опорно-рухового апарату також високо оцінювали цей аспект (5.5), що свідчить про важливість духовних та релігійних цінностей.

Прихильність (середній бал: 6.0). Важливість підтримки близьких людей та емоційна прив'язаність отримали високі оцінки серед усіх груп. Для родин з ПОРА цей аспект був найбільш значущим (6.3), що підкреслює важливість емоційної підтримки в умовах життєвих викликів.

Самоорієнтація (середній бал: 5.8). Цей тип цінностей, що стосується особистої гармонії та внутрішнього світу, також отримав високі оцінки серед респондентів, особливо серед родин з ПОРА (6.0).

На основі отриманих результатів можна виокремити ключові відмінності між загальною вибіркою, військовими родинами та родинами з порушеннями опорно-рухового апарату (ПОРА). Ці відмінності дають змогу краще зрозуміти, які цінності є домінуючими для різних груп респондентів та як ці цінності впливають на їхнє сприйняття сімейного життя.

Таблиця 3.1. Результати методики "Діагностика індивідуальних цінностей" Ш. Шварца (адаптація О. Тихомандрицької та Е. Дубовської) за групами вибірки

Мотиваційний тип	Загальна вибірка	Військові родини	Родини з ПОРА
Саморегуляція	6.1	6.0	6.3
Стимулювання	5.7	5.5	5.4
Гедонізм	5.3	5.0	5.2
Досягнення	5.9	6.1	5.7
Влада	4.8	5.0	4.5
Безпека	6.0	6.3	6.2

Конформність	5.5	5.7	5.3
Традиції	5.4	5.6	5.5
Прихильність	6.0	6.0	6.3
Самоорієнтація	5.8	5.7	6.0

За результатами методики "Діагностика індивідуальних цінностей" Ш. Шварца (адаптація О. Тихомандрицької та Е. Дубовської) свідчить про те, що ціннісні орієнтації респондентів значно варіюються залежно від їхнього соціального та життєвого контексту. Основними домінуючими цінностями серед усіх респондентів є безпека, саморегуляція, та прихильність. Ці мотиви мають вирішальне значення для забезпечення стабільності, автономії у прийнятті рішень та емоційної підтримки у стосунках.

Серед військових родин, цінність досягнень отримала вищі оцінки порівняно з іншими групами, що відображає їхню потребу в професійному зростанні, компетентності та соціальному схваленні. Водночас влада також має дещо вище значення у військових родинах через їхню орієнтацію на статус та вплив у суспільстві. Безпека є однією з ключових цінностей для військових пар, оскільки стабільність та захищеність є важливими чинниками у їхньому житті. Для родин з порушеннями опорно-рухового апарату (ПОРА) особливо значущими є цінності саморегуляції та прихильності. Це пояснюється потребою в самостійності у прийнятті рішень і водночас сильною емоційною підтримкою від близьких. Гедоністичні цінності, пов'язані з насолодою життям, для цієї групи також отримали відносно високі оцінки, що підкреслює важливість турботи про себе в умовах фізичних труднощів.

Для доповнення отриманих даних було використано методику "Рольові очікування і притягання у шлюбі" (А. Волкова, Т. Трапезникова). Методика «Рольові очікування і притягання у шлюбі» (А. Волкова, Т. Трапезникова) дає змогу дослідити уявлення подружніх пар про основні аспекти сімейного життя: інтимні стосунки, особистісну ідентифікацію з партнером, участь у побутових справах, виконання батьківських обов'язків та інше. Вона дозволяє оцінити, як

партнери бачать свої ролі в родині та як ці уявлення збігаються з реальними очікуваннями один від одного.

Інтимно-сексуальна шкала (Результат: 7) Це свідчить про те, що для респондентів загальної вибірки сексуальна гармонія є важливою умовою подружнього щастя. Більшість учасників вважає, що інтимні стосунки відіграють важливу роль у стосунках між подружжям, і їхня оцінка партнера значною мірою залежить від сексуальної гармонії.

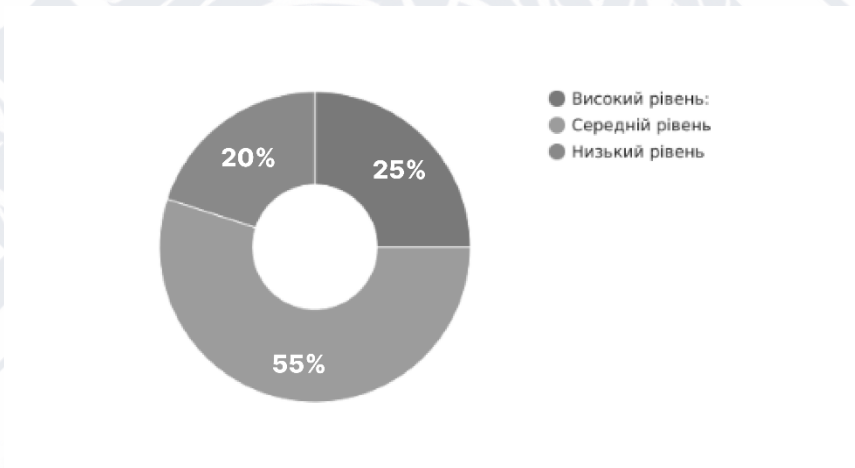

Рис 3.7 Розподіл результатів за інтимно-сексуальною шкалою методики "Рольові очікування і притягання у шлюбі"

Шкала особистісної ідентифікації з партнером (Результат: 9) У загальній вибірці респонденти високо оцінюють важливість спільності інтересів, потреб і життєвих цілей зі своїм шлюбним партнером. Це вказує на сильну орієнтацію на єдність з партнером у різних аспектах життя, що є основою стабільності у шлюбі.

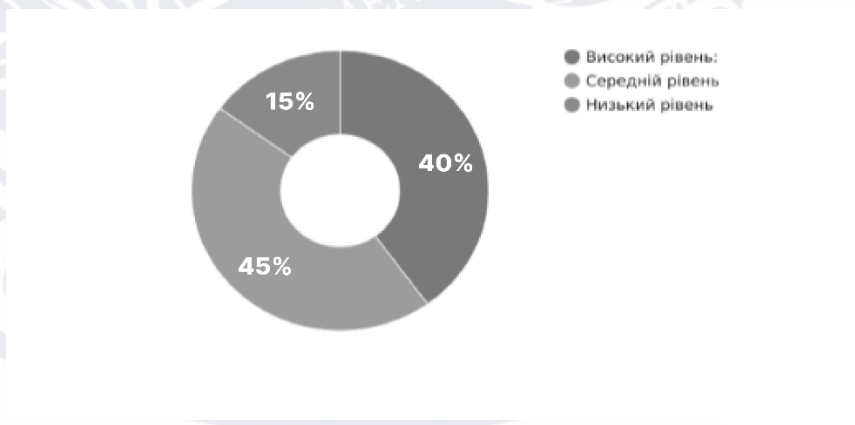

Рис 3.8 Розподіл результатів за шкалою особистісної ідентифікації з партнером методики "Рольові очікування і притягання у шлюбі"

Господарсько-побутова шкала (Результат за шкалою очікувань: 9) (Результат за шкалою домагань: 7) Високі оцінки за цією шкалою свідчать про значущість господарсько-побутової функції у родині. Респонденти в загальній вибірці мають високі очікування щодо участі партнера в побутових обов'язках і готові активно брати на себе відповідальність за ведення господарства.

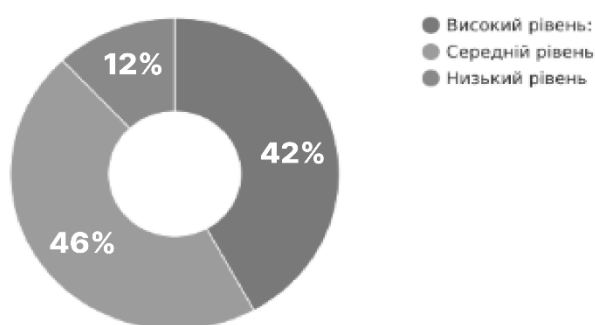

Рис 3.9 Розподіл результатів за господарсько-побутовою шкалою методики "Рольові очікування і притягання у шлюбі"

Батьківсько-виховна шкала (Результат за шкалою очікувань: 8) (Результат за шкалою домагань: 7) У загальній вибірці респонденти високо оцінюють батьківські обов'язки, особливо очікують активної участі партнера у вихованні дітей. Це вказує на важливість для респондентів батьківських функцій у шлюбі.

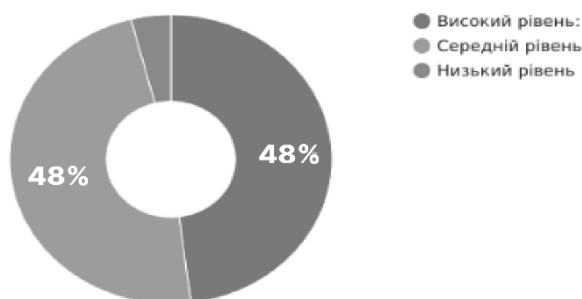

Рис 3.10 Розподіл результатів за батьківсько-виховною шкалою методики "Рольові очікування і притягання у шлюбі"

Шкала соціальної активності (Результат за шкалою очікувань: 8) (Результат за шкалою домагань: 5) Високі оцінки за шкалою очікувань показують, що респонденти вважають соціальну активність, професійні та суспільні інтереси важливими для стабільності шлюбу. Проте власна активність дещо нижча, що свідчить про помірні амбіції у цій сфері.

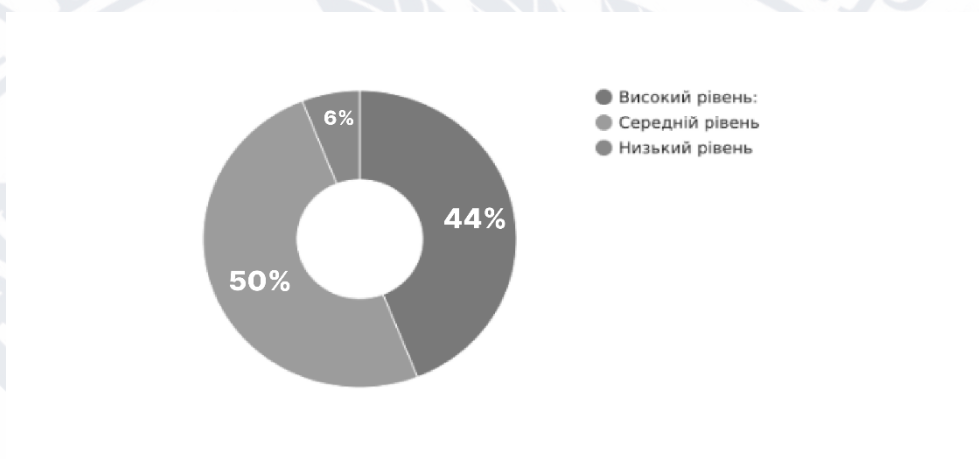

Рис 3.11 Розподіл результатів за шкалою соціальної активності методики "Рольові очікування і притягання у шлюбі"

Емоційно-психотерапевтична шкала (Результат за шкалою очікувань: 9) (Результат за шкалою домагань: 8) Високі оцінки вказують на те, що емоційна підтримка та психотерапевтична атмосфера у родині мають велике значення для респондентів загальної вибірки. Вони очікують, що їхній партнер буде забезпечувати емоційну стабільність і підтримку в шлюбі.

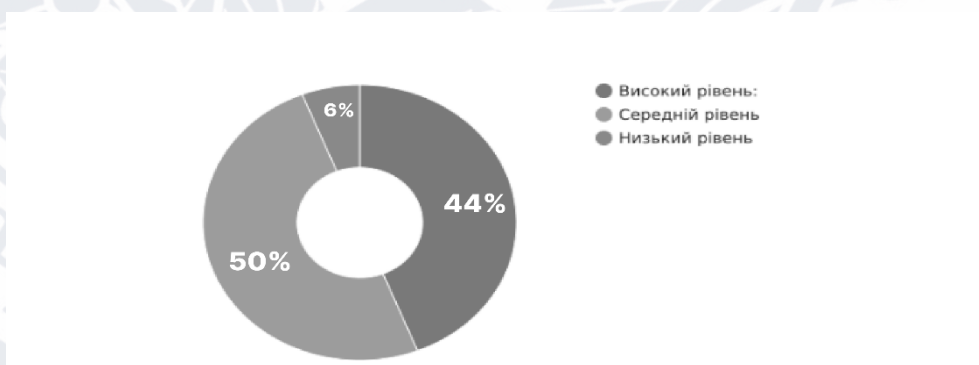

Рис 3.12 Розподіл результатів за емоційно-психотерапевтичною шкалою методики "Рольові очікування і притягання у шлюбі"

Шкала зовнішньої привабливості (Результат за шкалою очікувань: 8)
(Результат за шкалою домагань: 7) Оцінки вказують на те, що для респондентів важливим є зовнішній вигляд партнера, а також вони прагнуть самі виглядати привабливо, відповідати сучасним стандартам моди.

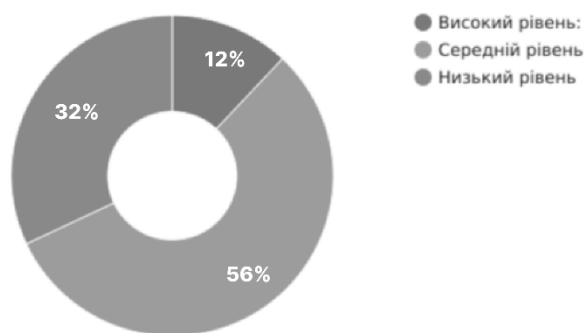

Рис 3.13 Розподіл результатів за шкалою зовнішньої привабливості методики "Рольові очікування і притягання у шлюбі"

У групі сімей з військовослужбовцями спостерігається підвищена важливість таких сімейних цінностей, як батьківсько-виховна функція та емоційна підтримка. Більшість респондентів цієї групи (близько 52%) вважають виховання дітей основною цінністю у шлюбі, що свідчить про їхню орієнтацію на підтримку сім'ї під час стресових ситуацій, викликаних військовою службою. Також 48% військових респондентів виявили високу значимість емоційно-психотерапевтичної функції, підкреслюючи важливість моральної підтримки у подружніх стосунках. Інтимно-сексуальна сфера в цій групі відіграє меншу роль – лише 20% військових респондентів вважають її пріоритетною, що свідчить про те, що фізична близькість часто відходить на другий план через зовнішні обставини.

У групі родин з порушеннями опорно-рухового апарату спостерігаються дещо інші акценти. Для цієї групи найважливішими цінностями є емоційно-психотерапевтична функція (50%) та господарсько-побутова функція (45%),

що свідчить про прагнення до стабільності та турботи про комфорт в умовах фізичних обмежень. Водночас інтимно-сексуальні аспекти у шлюбі мають середню значимість, з оцінками в межах 22% для високого рівня важливості, тоді як зовнішня привабливість займає найнижчі позиції – лише 10% респондентів вважають її важливою.

Завершальним елементом дослідницького інструментарію стала *Методика дослідження ціннісних орієнтацій (М. Рокіч)*. Оцінка результатів методики ціннісних орієнтацій за М. Рокіч показала розподіл цінностей респондентів, які брали участь у дослідженні. Для більш глибокого аналізу розглянемо кожен групу цінностей окремо, включаючи як термінальні, так і інструментальні цінності, що були обрані респондентами.

Таблиця 3.2. Результати методики "Дослідження ціннісних орієнтацій" (М. Рокіч) за термінальними цінностями

Термінальні цінності		
Назва	Ранг	Середнє значення
Активне діяльне життя	5	9.48
Життєва мудрість	2	7.70
Здоров'я	3	8.06
Цікава робота	7	9.38
Краса природи і мистецтва	9	9.22
Кохання	4	8.66
Матеріальне забезпечення	11	8.36
Наявність вірних друзів	1	9.42
Суспільне визнання	8	8.14
Пізнання	6	8.22
Продуктивне життя	12	8.46
Розвиток	10	9.80
Розваги	16	14.74
Свобода	14	10.64
Щасливе сімейне життя	5	9.58

Щастя інших	15	12.04
Творчість	17	12.02
Впевненість у собі	13	11.48

Отримані результати за методикою «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча свідчать про домінування соціальних і моральних цінностей у житті респондентів. У термінальних цінностях найбільш важливими виявилися такі аспекти, як наявність вірних друзів (9.42) та життєва мудрість (7.70), що підкреслює важливість надійних соціальних зв'язків і особистого розвитку. Здоров'я (8.06) та кохання (8.66) також займають важливі позиції, підтверджуючи пріоритет духовного і фізичного благополуччя. З іншого боку, інструментальні цінності надають пріоритет таким характеристикам, як життєрадісність (7.80) та відповідальність (7.86), що свідчить про прагнення респондентів до збереження позитивного настрою і дотримання моральних принципів. Охайність (8.02) та вихованість (8.06) також є важливими, підкреслюючи значущість особистої етики та дисципліни.

Таблиця 3.3. Результати методики "Дослідження ціннісних орієнтацій"
(М. Рокіч) за інструментальними цінностями

Інструментальні цінності		
Назва	Ранг	Середнє значення
Охайність	3	8.02
Вихованість	4	8.06
Високі запити	11	9.64
Життєрадісність	7	8.78
Старанність	1	7.80
Незалежність	10	9.44
Непримиримість до недоліків	5	8.14
Освіченість	8	8.90
Відповідальність	2	7.86
Раціоналізм	12	9.68

Самоконтроль	6	8.46
Сміливість	15	11.04
Тверда воля	14	10.36
Терпимість	13	10.24
Широта поглядів	9	9.12
Чесність	16	11.32
Ефективність у справах	17	11.5
Чуйність	18	12.62

Серед цінностей із найменшими балами спостерігаються такі результати. У термінальних цінностях найнижчі показники отримали розваги (14.74), що свідчить про те, що для респондентів приємне проведення часу не є головним життєвим пріоритетом. Щастя інших (12.04) також отримало відносно низький ранг, що може означати, що особисті цінності для респондентів переважають над альтруїзмом та благополуччям інших. Творчість (12.02) і впевненість у собі (11.48) також мають менші значення, що свідчить про дещо нижчу значущість особистої самореалізації й внутрішньої гармонії. Серед інструментальних цінностей, чуттєвість (12.62) та ефективність у справах (11.5) мають найнижчі бали, що свідчить про те, що прагнення до чуйності та продуктивності не є ключовими елементами в системі цінностей респондентів. Чесність (11.32) також має порівняно невисокий бал, що може свідчити про зниження уваги до правдивості в поведінці. Сміливість (11.04) та тверда воля (10.36) теж займають нижчі позиції, що вказує на дещо менше значення відваги та стійкості у прийнятті рішень і досягненні цілей для цієї групи респондентів.

Ці показники демонструють, що учасники дослідження більше схильні надавати перевагу стабільності, соціальним зв'язкам та особистій відповідальності, ніж прагненню до сміливих або творчих вчинків та активного самовираження.

3.2. Оцінка впливу різних мотивів на рівень задоволеності та стабільності у шлюбі

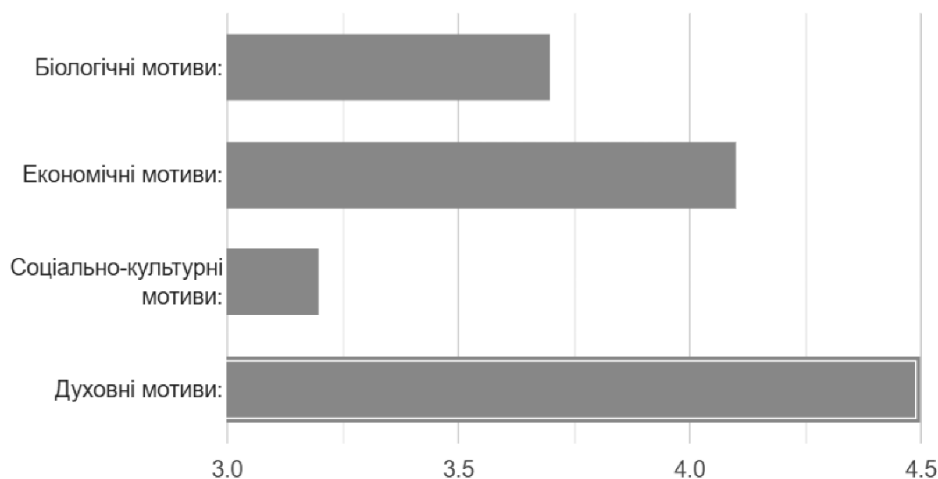

Рис 3.14 Середні оцінки груп мотивів створення сім'ї та їхній вплив на подружнє благополуччя

Результати дослідження показали, що мотиви створення сім'ї є важливим фактором, який впливає на задоволеність та стабільність шлюбних стосунків. У рамках цього дослідження було проведено аналіз різних груп мотивів (біологічні, економічні, соціально-культурні та духовні) та їхнього зв'язку з емоційним станом, рівнем підтримки та адаптивністю подружжя у шлюбі. Оцінюючи біологічні мотиви, які включають потребу в продовженні роду, фізичній близькості та створенні безпечного середовища для дітей, отримали середній бал у 3,7 за шкалою оцінки важливості. Аналіз свідчить, що ці мотиви мають вагоме значення для гармонійних стосунків у шлюбі, оскільки вони створюють основу для емоційної близькості між партнерами. Підтверджено, що подружні пари, які надають значущість біологічним мотивам, виявляють вищий рівень взаємопідтримки та турботи. Проте, у випадках, коли біологічні потреби не задовольняються, спостерігається підвищення рівня конфліктів та невдоволення стосунками. Економічні мотиви

виявилися домінуючими, отримавши середню оцінку у 4,1 бала. Цей результат свідчить про те, що матеріальна стабільність є ключовим фактором у рішенні створити сім'ю та підтримувати її функціонування. Пари, для яких економічна складова є пріоритетною, частіше демонструють прагнення до стабільності та планування спільного майбутнього. Водночас, надмірний акцент на фінансовій складовій може призводити до конфліктів у разі фінансових труднощів, оскільки партнери покладають на шлюб надмірні очікування. Розглядаючи соціально-культурні мотиви, які отримали середню оцінку 3,2 бала, вказують на їхню відносно нижчу важливість у загальній структурі мотивів створення сім'ї. Вони охоплюють суспільні очікування, традиції та соціальні норми. Пари, які більше орієнтуються на соціально-культурні аспекти, демонструють тісніші зв'язки з розширеним соціальним оточенням, такими як родина та друзі, що сприяє посиленню зовнішньої підтримки у складні періоди. Проте, у деяких випадках соціальний тиск, зокрема щодо відповідності культурним нормам або очікуванням родини, може спричиняти додаткову напругу. Результати підтверджують, що соціально-культурні мотиви, хоча і не є домінуючими, відіграють важливу роль у зміцненні сімейної згуртованості та збереженні гармонії в подружніх стосунках. Духовні мотиви отримали найвищу оцінку серед усіх груп мотивів — 4,5 бала, що свідчить про їхню значущість для більшості респондентів. Ці мотиви включають емоційну підтримку, внутрішню гармонію та пошук сенсу у шлюбі. Пари, для яких духовні мотиви є домінуючими, демонструють вищий рівень емоційної близькості, підтримки та здатності до спільного подолання життєвих труднощів. Результати також підтверджують, що духовні мотиви є ключовими для стабільності у шлюбі, особливо під час кризових періодів. Це може бути пов'язано з тим, що вони забезпечують подружжю внутрішній ресурс для адаптації та збереження гармонійних стосунків.

Результати дослідження підтвердили гіпотезу про те, що домінування матеріальних мотивів при створенні сім'ї може мати негативний вплив на подружнє благополуччя, тоді як соціальні та духовні мотиви сприяють

стабільності та гармонії у шлюбі. Використані методики дозволили оцінити, наскільки різні мотиви впливають на рівень задоволеності шлюбними стосунками, стабільність і емоційну гармонію.

Зокрема, за допомогою анкети "Мотиви створення шлюбу" (А. Чхаїдзе) було виявлено, що духовні мотиви відіграють вирішальну роль у забезпеченні гармонійних стосунків у шлюбі. Респонденти, які орієнтувалися на емоційну підтримку, внутрішню гармонію та пошук спільних цінностей, виявляли значно вищий рівень задоволеності подружнім життям. Водночас соціальні мотиви, пов'язані з дотриманням традицій та очікувань суспільства, також сприяли укріпленню стосунків, хоча їхній вплив не був таким значущим, як у духовних мотивів. Економічні мотиви, хоч і залишаються важливим фактором, у деяких випадках ставали джерелом напруги, особливо якщо домінували над іншими мотивами або були занадто акцентованими. Біологічні мотиви, що стосуються продовження роду та безпеки дітей, мали помірний вплив на загальне подружнє благополуччя. Результати діагностики індивідуальних цінностей Ш. Шварца підтвердили, що цінності, пов'язані із самореалізацією, гармонією та духовним розвитком, позитивно корелюють із рівнем задоволеності шлюбом. Такі цінності, як любов, взаєморозуміння, добробут і підтримка, займали ключові позиції серед респондентів і забезпечували більш стабільні та гармонійні стосунки. Натомість цінності, орієнтовані на матеріальний успіх і соціальний статус, хоч і були важливими, у багатьох випадках виявлялися недостатніми для створення довготривалого подружнього благополуччя.

Методика "Рольові очікування і притягання у шлюбі" (А. Волкова, Т. Трапезникова) показала, що гармонія у шлюбі значною мірою залежить від узгодженості рольових очікувань між партнерами. Пари, у яких очікування партнерів відповідали одне одному, демонстрували більшу стабільність і задоволеність стосунками. Домінування матеріальних ролей або конфлікти у сфері рольових очікувань призводили до зростання конфліктності та зниження рівня подружнього благополуччя. Методика дослідження ціннісних

орієнтацій (М. Рокіч) дозволила оцінити, які саме цінності визначають мотивацію респондентів у шлюбі. Перевага духовних і соціальних цінностей над матеріальними чітко корелювала з вищими показниками задоволеності та стабільності у шлюбі. Респонденти, орієнтовані на такі цінності, як гармонія, підтримка і спільний розвиток, виявляли більший рівень довіри та взаєморозуміння.

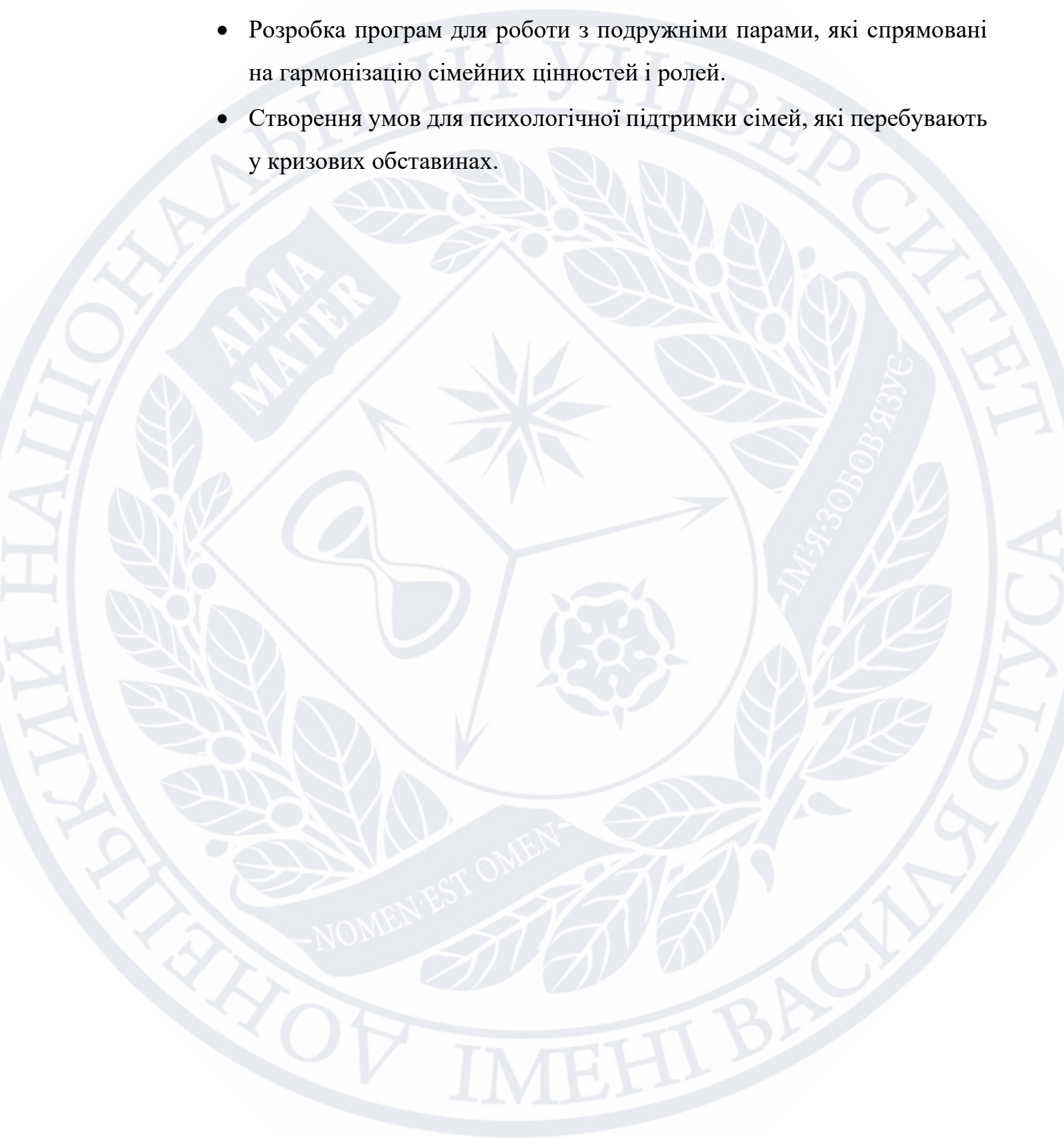
Загалом, отримані результати підтверджують гіпотезу про те, що домінування матеріальних мотивів може негативно впливати на подружнє благополуччя. Натомість соціальні та духовні мотиви, які базуються на емоційній підтримці, спільних цінностях і гармонії, сприяють стабільності та задоволеності у шлюбі.

Результати дослідження також підтверджують важливість роботи над підвищенням якості шлюбних стосунків, враховуючи вплив мотивів створення сім'ї на рівень задоволеності та стабільності у шлюбі. Важливими аспектами для підвищення благополуччя в сім'ї є розвиток емоційної підтримки, гармонізація ролей партнерів, розуміння мотивів кожного з подружжя та їх узгодження. Рекомендації розроблені з метою покращення адаптаційних механізмів та стабільності шлюбних стосунків, і спрямовані на подружні пари, фахівців, що працюють із сім'ями, та широку громадськість. Основним висновком є необхідність посилення духовних і соціальних мотивів у шлюбі, адже вони виступають основою для гармонійних стосунків, знижують рівень конфліктності та сприяють довготривалій стабільності. Крім того, важливо враховувати специфіку кризових ситуацій, у яких перебувають сучасні сім'ї, наприклад, вплив війни, економічних труднощів чи особистісних криз.

Рекомендації спрямовані на підвищення рівня адаптації у шлюбі, зокрема через зменшення впливу матеріальних мотивів та посилення духовної, соціальної й емоційної складових. У цьому контексті ключовими є такі напрями роботи:

- Формування свідомого підходу до створення та збереження сім'ї через аналіз особистих цінностей і мотивів партнерів.

- Сприяння розвитку емоційної підтримки та відкритої комунікації у стосунках.
- Розробка програм для роботи з подружніми парами, які спрямовані на гармонізацію сімейних цінностей і ролей.
- Створення умов для психологічної підтримки сімей, які перебувають у кризових обставинах.

Висновок до розділу 3

У третьому розділі магістерської роботи було проаналізовано результати емпіричного дослідження, спрямованого на вивчення мотивів створення сім'ї, рольових очікувань, ціннісних орієнтацій, а також їхнього впливу на стабільність і задоволеність подружніми стосунками. Дослідження проводилося за допомогою чотирьох методик, кожна з яких надала важливу інформацію про аспекти шлюбного життя респондентів.

Методика "Мотиви створення шлюбу" (А. Чхаїдзе) дозволила виявити домінуючі мотиви створення сім'ї. Результати показали, що духовні мотиви мали найвищі оцінки серед респондентів, підкреслюючи важливість емоційної гармонії та внутрішньої стабільності у шлюбі. Економічні мотиви посіли друге місце за важливістю, що свідчить про матеріальні очікування респондентів від сімейного життя. Біологічні мотиви виявилися значущими, але менш важливими порівняно з духовними та економічними. Соціально-культурні мотиви також мали помірний вплив, демонструючи залежність рішень про шлюб від соціального контексту.

Методика "Діагностика індивідуальних цінностей" Ш. Шварца (адаптація О. Тихомандрицької та Е. Дубовської) надала цінну інформацію про основні ціннісні орієнтації респондентів. Основними домінуючими цінностями серед усіх учасників дослідження стали безпека, саморегуляція та прихильність. Ці цінності відображають прагнення до стабільності, автономії у прийнятті рішень та емоційної підтримки у стосунках. У військових парах цінності досягнень і влади отримали дещо вищі оцінки, що свідчить про їхню орієнтацію на соціальний статус і професійне зростання. Для респондентів із порушеннями опорно-рухового апарату значущими залишаються саморегуляція та прихильність, які допомагають їм адаптуватися до життєвих викликів.

Методика "Рольові очікування і притягання у шлюбі" (А. Волкова, Т. Трапезникова) дозволила визначити рівень узгодженості рольових очікувань між подружжям. Встановлено, що узгодженість очікувань позитивно корелює

з рівнем задоволеності шлюбом. Невідповідність у рольових очікуваннях, навпаки, може створювати конфлікти, особливо в умовах соціальних чи особистісних криз.

Методика дослідження ціннісних орієнтацій (М. Рокіч) дала змогу глибше зрозуміти ключові цінності, що впливають на подружнє життя. Найвищі оцінки отримали такі цінності, як сім'я, здоров'я, матеріальний добробут та соціальне визнання. Ці результати підкреслюють значення стабільності, турботи про близьких і відповідальності у шлюбних стосунках.

Отримані результати свідчать, що гармонія в подружньому житті залежить від збалансованості мотивів, цінностей і рольових очікувань. Домінування матеріальних мотивів чи розбіжності у цінностях між партнерами можуть негативно впливати на рівень задоволеності та стабільності у шлюбі. Водночас духовні мотиви, узгоджені цінності та спільні рольові очікування сприяють зміцненню сімейних відносин, емоційній підтримці та адаптації до кризових ситуацій.

ВИСНОВКИ

Магістерська робота була спрямована на глибокий аналіз мотиваційних аспектів створення сім'ї, їх впливу на стабільність та гармонію в шлюбі. У ході виконаного дослідження було проведено теоретичний огляд основних концепцій мотивації, аналіз сучасних методологічних підходів та емпіричне дослідження, що дозволило підтвердити або спростувати поставлені гіпотези.

1. Проведене дослідження дозволило визначити основні теоретичні підходи до аналізу мотивів створення сім'ї та їх впливу на подружнє благополуччя. Було систематизовано ключові концепції мотивації, включаючи ієрархію потреб А. Маслоу, теорію цінностей Ш. Шварца та інші підходи. Особлива увага приділена класифікації мотивів створення сім'ї, що включають біологічні, економічні, соціально-культурні та духовні аспекти. Такий аналіз забезпечив глибоке розуміння того, як різні типи мотивів впливають на стосунки в шлюбі.

2. Визначення та класифікація мотивів створення сім'ї стали важливим етапом роботи. У дослідженні підтверджено значущість духовних мотивів, які сприяють гармонії та стабільності у стосунках. Економічні мотиви виявилися важливими для забезпечення стабільності, але менш значущими для емоційного благополуччя. Соціально-культурні мотиви показали зниження впливу суспільних очікувань у сучасному шлюбі, а біологічні мотиви залишаються важливими, хоча і не домінують.

3. Проведено детальний аналіз взаємозв'язку між мотивами створення сім'ї та рівнем подружнього благополуччя. Застосування методик "Мотиви створення шлюбу" (А. Чхайдзе) та "Діагностика індивідуальних цінностей" (Ш. Шварц) підтвердило, що домінування духовних мотивів і цінностей, таких як саморегуляція, безпека та прихильність, позитивно впливає на рівень задоволеності шлюбом. Натомість переважання матеріальних мотивів може спричиняти труднощі у стосунках.

4. Досліджено вплив різних типів мотивів (особистісних, соціальних, духовних) на стабільність, гармонію та задоволеність шлюбом. Результати методики "Рольові очікування і притягання у шлюбі" (А. Волкова, Т. Трапезникова) засвідчили, що збалансованість рольових очікувань є важливим чинником у зниженні конфліктності. Методика М. Рокіча дозволила визначити ключові термінальні цінності, такі як гармонійні стосунки та сімейний добробут, які сприяють стабільності шлюбу.

5. На основі проведених досліджень було зроблено висновок, що домінування духовних і соціальних мотивів сприяє зміцненню подружніх стосунків, тоді як переважання економічних чи біологічних мотивів може обмежувати розвиток гармонійних стосунків.

Гіпотеза, яка полягала у припущенні, що матеріальні мотиви можуть негативно впливати на подружнє благополуччя, а соціальні та духовні мотиви, навпаки, сприяють стабільності та гармонії у шлюбі, була підтверджена. Результати дослідження продемонстрували, що пари, для яких домінують духовні та соціальні мотиви, демонструють вищий рівень задоволеності шлюбом та здатності до адаптації в умовах стресу. Результати дослідження мають значний практичний потенціал. Вони можуть бути використані у розробці програм психологічного консультування для пар, зокрема в умовах кризових ситуацій. Особливо важливою є робота з парами, які мають низькі оцінки за духовними та соціальними мотивами, адже саме ці аспекти забезпечують гармонійний розвиток стосунків та їх стійкість до зовнішніх викликів.

Практичне застосування отриманих результатів передбачає:

- Розробку та впровадження психологічних тренінгів, спрямованих на підвищення рівня емоційної близькості між партнерами.
- Надання рекомендацій сімейним консультантам щодо діагностики та корекції домінуючих мотивів створення сім'ї.
- Підготовку освітніх матеріалів для майбутніх подружніх пар, орієнтованих на розвиток духовних і соціальних мотивів у стосунках.

Магістерська робота продемонструвала комплексний підхід до дослідження мотивів створення сім'ї та їх впливу на благополуччя у подружньому житті. Теоретична частина дозволила глибше зрозуміти багатогранність шлюбних мотивів та їхню класифікацію. Методологічний підхід забезпечив надійну базу для проведення емпіричного дослідження, а результати підтвердили висунуту гіпотезу. Отримані дані дозволяють стверджувати, що гармонійний розвиток подружніх стосунків базується на домінуванні духовних та соціальних мотивів. Біологічні й економічні мотиви, хоча і є важливими, повинні займати другорядне місце, щоб уникнути потенційних конфліктів та дисбалансу у стосунках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамюк О. О. Роль проактивного копінгу шлюбних партнерів у структурі копінгу подружжя. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. Вип. 3. С. 5-8.
2. Белінська В. В. Ціннісні орієнтації особистості сучасного студента. 2024.
3. Білоусова С. В. Особливості прояву міжособистісних конфліктів у подружньої пари // The 7th International scientific and practical conference “World educational trends: lifelong learning in the information society” (October 15–18, 2024). Athens, Greece: International Science Group, 2024. 337 с.
4. Блашкова О. Діагностика ціннісних орієнтацій студентів за методикою М. Рокіча. *Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. Психологія*. 2015. № 37. С. 40.
5. Балабух І. М. Трансформація сімейно-шлюбних орієнтацій сучасної української молоді. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць*. 2009. № 4. С. 55–58.
6. Берендяєва А. С., Федотова Т. В. Мотивація ранніх шлюбів у юнацтві. *Програмний комітет*. 2024. С. 125.
7. Вахоцька І., Безвіконна К. Уявлення молоді про сімейні ролі. матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Умань, 10 травня 2024 р. с. 29-33.
8. Денисовець І. В. Теорії соціальних комунікацій у контексті психодинамічної моделі Карла Говленда: дис. ... канд. соц. наук. Полтава: Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка", 2023. 224с.
9. Денєга А. Д. Психологічний аналіз любові в контексті емоційних відносин. ЗНУ, 2020. 80 с.

10. Дубровіна І. Особливості готовності до шлюбу майбутніх педагогів . Студентський дайджест. 2022 р. № 3. С. 21-24
11. Дубравська Н.М. Система мотивації вступу до шлюбу сучасної молоді. 2016. <https://social-science.uu.edu.ua/article/536>
12. Липовецький В., Милик А., Дибчук Л. В. Аромамаркетинг: сучасні методи впливу на споживачів: дис. ... канд. екон. наук. Вінниця: ВННІЕ ТНЕУ, 2016.
13. Лисак В. Аксіологічні аспекти мотивації вступу у шлюб сучасної молоді. 2019.
14. Калинич Л. Шлюб та сім'я як об'єкти психологічного дослідження. Київ. 2008. 369 с.
15. Карпова І. С. Особливості рольових очікувань щодо сімейного життя жінок із різним рівнем готовності до шлюбу // Редакційна колегія. 2022. С. 86.
16. Кметюк Ю., та ін. Самореалізація особистості у подружніх стосунках. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, 2022. 44 с.
17. Корнійчук Р. С. Мотивація вступу до шлюбу сучасної української молоді. *Дослідження особистості та групи в етнічній і крос-культурній психології*. 2016. С. 235.
18. Крижановська З., Бабак К. Роль типу прив'язаності в сприйманні романтичних взаємин чоловіків та жінок. Психологічні перспективи. 2022. Вип. 39. С. 230-239.
19. Кубіца В. О. Особливості мотивації і рольові очікування вступу у шлюб молоді та людей середнього віку. 2021. 239 с.
20. Куликова М. Е., Корсакова В. К., Шапагатов С. Р. Психодинаміка, гештальт-психологія і теорія особистості в Гарварді. Форум молодих учених. 2019. Вип. 10 (38). С. 351–356.
21. Лебедева Г. С. Особливості організації психологічної допомоги при плануванні життєвих перспектив в юнацькому віці: магістерська

- робота. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024.
22. Ліпич Л. М. Сім'я та сімейні цінності в умовах трансформації традиційних соціальних інститутів. *Релігійна свобода*. 2018. Вип. 21. С.19–42.
 23. Маркова М. В., Ветрила Т. Г. Загальний погляд на проблему формування та функціонування сім'ї. *Український вісник психоневрології*. 2009. Т. 17, вип. 1. С. 89–92.
 24. Москаленко В. Нормативно-регулятивна сутність гендерної культури суспільства. *Збірник матеріалів науково-практичної конференції «Гендерна освіта — ресурс розвитку паритетної демократії»*, Київ, 2011. С. 22.
 25. Міталі Л. С. Теоретико-методологічні підходи до вивчення гендеру в філософії. *Наукове пізнання: методологія та технологія. Філософія : наук. журнал*. 2013. №1. С. 89-94.
 26. Мушкевич М. І., та ін. Психологія молодшої сім'ї: монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 235 с.
 27. Павлюк М. М., Архипенко Н. М. Особливості подружніх конфліктів та їх наслідки. *Актуальні проблеми психології. Психологія особистості. Психологічна допомога особистості*. 2018. Т. 18, № 11. С. 209–226.
 28. Пілецький В. Соціально-психологічне розуміння суб'єктивного благополуччя особистості в шлюбі. *Збірник наукових праць: психологія*. 2016. Вип. 21. С. 112–119.
 29. Пивовар А. М. Теоретичні основи дослідження мотивів створення шлюбу. *Актуальні проблеми особистісного зростання: зб. наук. пр.* 2019. С. 192–195.
 30. Приходько К. С. Психологічний аналіз сімейно-рольових очікувань студентів в залежності від гендерних відмінностей // *The XIII*

- International Science Conference «Perspectives of development of science and practice», December 14–17, 2021, Prague, Czech Republic. 2021. 626 с.
31. Радчук Наум, Крижановська З. Ю. Сучасні тенденції в системі освіти: теорія прив'язаності Джона Боулбі. Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології : матеріали X Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (15-19 трав. 2023 р.). <https://www.inforum.in.ua/docs/202305271005335.pdf>
 32. Ременюк Я. Основні напрями дослідження мотивації у психології: зарубіжний дискурс. *Вісник Національного університету оборони України*. 2024. С. 115–120.
 33. Рибчинська К. В. Особливості мотивації вибору шлюбного партнера в ранньому дорослому віці. Рецензенти: В. М. Чернобровкін, доктор психологічних наук. Львів. 2021. С. 70.
 34. Радов Г. О., та ін. Використання положень теорії соціального наuczіння у роботі із засудженими. Збірник матеріалів конференції. 2016. С. 337-339.
 35. Сайко Н. О. Теорія та методика професійної соціалізації студентів соціономічних спеціальностей. Конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр. Укл. Н.О. Сайко. Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2022. 149с.
 36. Самутіна Т. В. Психологічні особливості підлітків з набутими вадами опорно-рухового апарату. ББК 88.4 я43 О 72. 2024. С. 215.
 37. Сердюк Л. З., Дубчак Г. М. Ціннісно-орієнтаційна єдність як фактор психологічної сумісності подружжя. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. пр. Інституту психології імені Г. С. Костюка*. Т. IX. Загальна психологія. Історія психології. Етнічна психологія. 2019. № 12. С. 268–277.
 38. Сенягіна Т. Б. Зв'язок між образом шлюбного партнера та мотивацією одруження. *The 6th International scientific and practical*

- conference “*Science and innovation of modern world*” (February 23–25, 2023). Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2023. 827 с.
39. Сизонова І. В., Поліщук А. В., Темченко А. А. Теорія мотивації за Абрагама Маслоу. The 9th International scientific and practical conference “Modern research in world science” (November 28–30, 2022) SPC “Sci-conf. com. ua”, Lviv, Ukraine. 2022. С. 1977.
 40. Ставицький О. О., Сигін І. М. Чинники формування готовності студентів до створення сім’ї. 2017.
 41. Стюарт Н. В. Психологічні особливості мотивів вибору шлюбного партнера (іноземця) українськими жінками. ЗНУ, 2021. 103 с.
 42. Туровська А. О. Розлучення — одна з найскладніших соціальних проблем сучасного суспільства. *Студентський вісник НУВГП*. 2015. С. 164–166.
 43. Фурман А. В., Гіряк А. Н. Психологічне у змістовленні взаємообміну у контексті соціальної взаємодії: дис. ... канд. психол. наук. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 289 с.
 44. Хмара С. В. Теорія соціального обміну як основи комунікативного процесу: дис. ... канд. філос. наук. Вінниця: ВНТУ, 2022. 256 с.
 45. Харченко І. Методологічні основи мотивації до освітнього процесу здобувачів технічних спеціальностей: психодіагностичний аспект. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. 8 (26). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-1258-1269](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-1258-1269)
 46. Чхайдзе А. О. Діагностика мотивації укладання сім’ї за допомогою авторської анкети «Мотиви створення шлюбу». ББК 88я43. 2014. С. 374.
 47. Чхайдзе А. О. Авторська анкета мотиви створення шлюбу для діагностики мотивації створення шлюбу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Психологічні науки*. 2015. Вип. 128. С. 274–278.
 48. Чхайдзе А. О. Духовні цінності особистості як психологічні аспекти мотивації вступу у шлюб. *Науковий вісник Херсонського*

- державного університету. Серія: Психологічні науки. 2013. № 1. С. 24–27.
49. Федоренко Р. П. Аналіз емоційних взаємовідносин у кризових молодих подружжях: гендерний аспект: дис. ... канд. психол. наук. 2013.
50. Фомін Ф. В. Еволюція сімейно-шлюбних стосунків у сучасному суспільстві. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2012. № 3. С. 82–88.
51. Хрустальова М. Вплив війни на соціальний інститут сім'ї в Україні. *Українознавчий альманах*. 2014. № 16. С. 303–309.
52. Шевченко К. Конфлікти у подружніх стосунках. Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету ім. Івана Франка (протокол № 16 від 31.08.2023 року). 2023. С. 280.
53. Шевченко Є. С., Федоренко Л. П. Актуальні проблеми виникнення подружніх конфліктів в умовах воєнного стану. ББК 88.4 я43. 2023. С. 318.
54. Шевченко Н. Ф., Смирнова Н. Г. Особливості прояву мотивації кохання подружжя з різною тривалістю шлюбу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2017. Вип. 3 (1). С. 168–172.
55. Яворський О. Теорія когнітивного дисонансу у дизайні упакування. *Актуальні питання гуманітарних наук*. № 75. Т.3. 2024. <http://www.apfn-journal.in.ua/75-3-2024>
56. Яковлева К. І. Мотивація в освіті: огляд ключових теорій // *Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр.* Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2020. Вип. 32–33. С. 136–147.

ДОДАТКИ

Додаток А

Рекомендації для подружніх пар на основі отриманих результатів.

Подружнім парам рекомендується працювати над формуванням глибокого емоційного зв'язку, який базується на взаємній довірі, любові та підтримці. Це можна досягти через спільні духовні практики, такі як обговорення сімейних цінностей, участь у заходах, спрямованих на емоційне зближення. Пошук гармонії в особистісному розвитку кожного партнера. Духовна єдність зміцнюється, коли обидва партнери працюють над власними цілями та одночасно підтримують один одного.

Важливо, щоб обидва партнери відкрито обговорювали вплив суспільних очікувань та культурних традицій на свої шлюбні стосунки. Це допоможе зменшити зовнішній тиск і сприяти більш гармонійним стосункам. Участь у спільних соціальних активностях, таких як волонтерські проєкти або культурні заходи, допоможе зміцнити відчуття партнерської єдності.

Пари мають навчитися обговорювати важливі питання у стосунках, уникаючи звинувачень і конфліктів. Використання технік активного слухання, відкритих запитань та конструктивної критики сприятиме зниженню напруги. Створення простору для регулярних обговорень, де кожен партнер може висловити свої думки, почуття та потреби, допоможе уникнути накопичення нерозв'язаних конфліктів.

Гармонійні стосунки вимагають рівномірного розподілу обов'язків у сім'ї. Це допомагає уникнути відчуття несправедливості та знижує рівень напруження у стосунках. Важливо спільно визначати, хто і за що відповідає в сімейному житті, і при цьому бути гнучкими у розподілі ролей залежно від обставин.

Пари повинні прагнути до фінансової стабільності, однак не дозволяти матеріальним мотивам ставати основним чинником у стосунках. Фокус має бути спрямований на емоційну та соціальну підтримку. Спільне планування

бюджету та фінансових цілей може зменшити стрес і посилити довіру між партнерами.

Пари, які стикаються з кризовими обставинами, мають звертатися за допомогою до психологів або соціальних працівників. Регулярна робота з фахівцями допомагає знижувати рівень стресу та уникати погіршення стосунків. Розробка спільних стратегій адаптації до стресу, таких як планування майбутнього або розподіл обов'язків у складних обставинах, є необхідною умовою для збереження гармонії в сім'ї.

Розвиток спільних інтересів і захоплень сприяє зміцненню емоційного зв'язку. Це можуть бути як прості сімейні традиції, так і спільні хобі, які допомагають партнерам проводити більше часу разом. Регулярні сімейні зустрічі або подорожі допомагають створити спільні спогади, які зміцнюють почуття єдності.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета "Мотиви створення шлюбу" (А. Чхаїдзе)

Добрий день!

Пропонуємо Вам взяти участь у дослідженні мотивів дорослих людей вступу в шлюб. Отримані

дані будуть використовуватися в узагальненому вигляді.

Ваше ім'я _____

Ваш вік _____

Ваша стать (необхідне підкреслити) ч ж

1. У якій мірі перераховані біологічні мотиви вплинули (вплинуть) на Ваше рішення

вступити у шлюб? *Оцініть кожен мотив за шкалою:*

дуже сильно – 5; сильно – 4; важко сказати – 3; слабо – 2; дуже слабо – 1.

Мотиви:

- Прагнення узаконити сексуальні відносини;
- швидке народження дитини;
- сексуальна сумісність;
- зовнішня привабливість партнера.

2. У якій мірі перераховані економічні мотиви вплинули (вплинуть) на Ваше рішення

вступити у шлюб? *Оцініть кожен мотив за шкалою:*

дуже сильно – 5; сильно – 4; важко сказати – 3; слабо – 2; дуже слабо – 1.

Мотиви:

- Матеріальна забезпеченість майбутнього (-ньої) чоловіка (дружини);
- наявність житлоплощі у майбутнього (- ньої) чоловіка (дружини);
- наявність особистого авто у майбутнього (-ньої) чоловіка (дружини);

- перспективна / престижна робота майбутнього (-ньої) чоловіка (дружини);
- обіцянка матеріальної допомоги з боку рідних;
- бажання пов'язати свою долю зі знаменитою, відомою у суспільстві людиною;
- ділові стосунки (загальний бізнес).

3. У якому ступені перераховані соціально-культурні мотиви вплинули (вплинуть) на Ваше

рішення вступити у шлюб? *Оцініть кожен мотив за шкалою: дуже сильно – 5; сильно – 4; важко*

сказати – 3; слабо – 2; дуже слабо – 1.

Мотиви:

- Прагнення підвищити повагу в очах оточуючих;
- прагнення вирватися з дому, стати незалежним від батьків;
- прагнення відповісти на очікування родичів;
- сформована традиція (рано чи пізно всі повинні вступити в шлюб);
- бажання досягти положення сімейної людини;
- бажання відчувати упевненість в завтрашньому дні;
- бажання позбутися самотності;
- страх залишитися не заміжною (не одруженим);
- звичка у стосунках;
- співчуття до партнера;
- цікавість.

4. Якою мірою перераховані духовні мотиви вплинули (вплинуть) на Ваше рішення

вступити в шлюб? *Оцініть кожен мотив за шкалою:*

дуже сильно – 5; сильно – 4; важко сказати – 3; слабо – 2; дуже слабо – 1.

Мотиви:

Взаємна любов;

- потреба у взаєморозумінні, підтримці, захисті;
- прагнення проявити свою турботу;
- спільність поглядів та інтересів;
- дружба;
- повага;
- моральні якості партнера;
- бажання мати дітей.

5. Ваша освіта?

6. На даний момент Ви (необхідну відповідь підкреслити):

- навчаєтесь;
- працюєте;
- навчаєтесь і працюєте;
- не навчаєтесь і не працюєте.

7. Ваш сімейний стан?

Дякуємо за увагу!

Додаток Б

Методикм “Діагностика індивідуальних цінностей” (Ш. Шварца)

Оцініть, наскільки важлива кожна із запропонованих цінностей для Вас особисто. Для оцінки використовуйте таку шкалу:

- 7 - винятково важлива цінність як керівний принцип Вашого життя (зазвичай таких цінностей буває одна-дві);
- 6 - дуже важлива;
- 5 - досить важлива;
- 4 - важлива;
- 3 - не дуже важлива;
- 2 - мало важлива;
- 1 - не важлива;
- 0 - абсолютно байдужа;
- -1 - це протилежно принципам, яких Ви дотримуетесь.

№	Список цінностей	Бали								
			7	6	5	4	3	2	1	-1
1	Рівність (однакові можливості для всіх)	1								
2	Згода з самим собою (мир всередині себе)	3								
3	Соціальна влада (панування над іншими людьми)	1								

4	Насолода (задоволення всіх бажань)	1								
5	Свобода (свобода дій і думок)	1								
6	Духовність (домінування духовної, а не матеріальної сторони життя)	1								
7	Турбота про себе (відчуття, що іншим є до тебе справа)	1								
8	Соціальний порядок (стабільність суспільства)	1								
9	Насиченість життя (цікаве, наповнене життя)	1								
10	Осмисленість існування (наявність мети в житті)	1								
11	Ввічливість (ввічливість, вихованість)	1								

1	Багатство (власність, майно, гроші)	1								
2	Національна безпека (захищеність держави від ворогів)	1								
3	Самоповага (віра у власну значимість)	1								
4	Почуття подяки (прагнення віддавати борги)	1								
5	Творчість (унікальність, уява, віра в свої творчі здібності)	1								
6	Мир на Землі (свобода від воєн і конфліктів)	1								
7	Традиції (збереження звичаїв)	1								
8	Велика справжня любов (глибока емоційна	1								

	й	духовна								
		близькість)								
0	2	Самодисципліна (стриманість, боротьба з спокусами)	1							
1	2	Недоторканність внутрішнього світу (право на таємницю особистого життя)	1							
2	2	Безпека сім'ї (безпека тих, кого ми любимо)	1							
3	2	Соціальне визнання (повага, схвалення іншими)	1							
4	2	Єднання з природою (включення в природу, відповідність природі)	3	1						
5	2	Різноманітне життя (постійні зміни, життя,	1							

		насичене подіями)									
6	2	Мудрість (зріле, глибоке розуміння життя)	1								
7	2	Влада (право керувати, командувати людьми)	1								
8	2	Вірна дружба (близькі, надійні друзі)	1								
9	2	Естетична насолада (краса природи, світу)	1								
0	3	Соціальна справедливість (захист прав людей, турбота про слабких)	1								
1	3	Самостійніс ть (впевненість в собі, самодостатність)	1								
2	3	Помірність (уникнення крайнощів)	1								

3	3	Відданість (вірність друзям, групі)	1								
4	3	Цілеспрямо ваність (наполегливість у досягненні мети)	1								
5	3	Широта поглядів (терпимість до ідей і думок, відмінних від моїх)	1								
6	3	Смирення (скромність, шанобливість)	1								
7	3	Відвага (пошук пригод, ризиків, небезпеки)	1								
8	3	Захист навколишнього середовища (охорона природи)	1								
9	3	Впливовість (вплив на людей і події)	1								

0	4	Повага старших (повага до віку)	1							
1	4	Самостійна постановка цілей (цілеспрямованість)	1							
2	4	Здоров'я (здоров'я фізичне і психічне)	1							
3	4	Компетентність, професіоналізм (вміння працювати, ефективність)	1							
4	4	Прийняття життя таким, яким воно є (приспосовування до життєвих обставин)	1							
5	4	Чесність (непідробленість, щирість)	1							
6	4	Репутація (збереження свого обличчя)	1							

7	4	Послух (обов'язковість, старанність)	1							
8	4	Інтелект (логічність, вміння думати)	1							
9	4	Доброзичли вість (робота на благо інших)	1							
0	5	Життєрадіс ність (здатність радіти життю)	1							
1	5	Благочестя (слідування релігійним віруванням і переконанням)	1							
2	5	Відповідаль ність (надійність)	1							
3	5	Допитливіст ь (інтерес до всього)	1							
4	5	Поблажливі сть (готовність прощати)	1							
5	5	Успіх (досягнення цілей)	1							

6	5	Охайність (акуратність)	1							
7	5	Потурання собі, поблажливість до себе (доставлення собі задоволення)	1							
8	5	Релігійність (віра в Бога)	1							

Додаток В

Методика дослідження ціннісних орієнтацій (М. Рокіч)

"Зараз Вам буде пред'явлений набір з 18 карток з позначенням цінностей. Ваше завдання - розкласти їх по порядку значимості для Вас як принципів, якими Ви керуєтеся у Вашому житті.

Уважно вивчіть таблицю і, вибравши ту цінність, яка для Вас найбільш значима, помістіть її на перше місце. Потім виберіть другу за значимістю цінність і помістіть її слідом за першою. Потім виконайте те ж з усіма рештою цінностями. Найменш важлива залишиться останньою і займе 18 місце.

Розробіть не поспішаючи, вдумливо. Кінцевий результат повинен відбивати Вашу справжню позицію".

Список А (термінальні цінності):

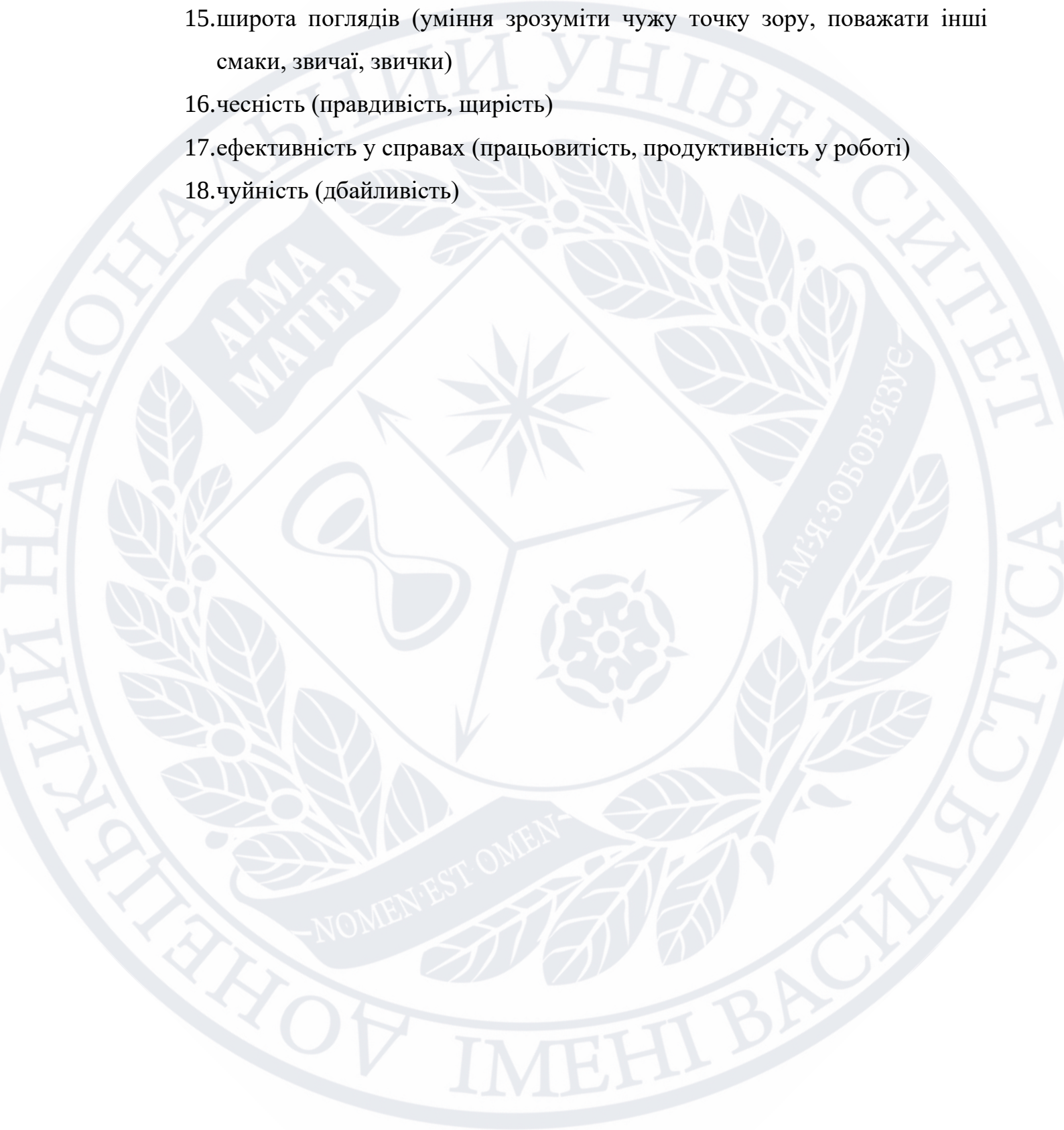
1. активна діяльна життя (повнота та емоційна насиченість життя);
2. життєва мудрість (зрілість суджень і здоровий глузд, що досягаються життєвим досвідом);
3. здоров'я (фізичне і психічне);
4. цікава робота;
5. краса природи і мистецтва (переживання прекрасного в природі і в мистецтві);
6. любов (духовна і фізична близькість з коханою людиною);
7. матеріально забезпечене життя (відсутність матеріальних труднощів);
8. наявність хороших і вірних друзів;
9. суспільне покликання (повага оточуючих, колективу, товаришів по роботі);
10. пізнання (можливість розширення своєї освіти, кругозору, загальної культури, інтелектуальне розвиток);

- 11.продуктивна життя (максимально повне використання своїх можливостей, сил і здібностей);
- 12.розвиток (робота над собою, постійне фізичне і духовне вдосконалення);
- 13.розваги (приємне, необтяжливе проведення часу, відсутність обов'язків)
- 14.свобода (самостійність, незалежність у судженнях і вчинках)
- 15.щасливе сімейне життя
- 16.щастя інших (добробут, розвиток і вдосконалення інших людей, всього народу, людства в цілому)
- 17.творчість (можливість творчої діяльності)
- 18.впевненість у собі (внутрішня гармонія, свобода від внутрішніх протиріч; сумнівів).

Список Б (інструментальні цінності):

1. акуратність (охайність), вміння тримати в порядку речі, порядок у справах;
2. вихованість (гарні манери);
3. високі запити (високі вимоги до життя і високі домагання);
4. життєрадісність (почуття гумору);
5. старанність (дисциплінованість);
6. незалежність (здатність діяти самостійно, рішуче);
7. непримиренність до недоліків у собі та інших;
8. освіченість (широта знань, висока загальна культура);
9. відповідальність (почуття боргу, вміння тримати своє слово);
- 10.раціоналізм (вміння тверезо і логічно мислити, приймати обдумані, раціональні рішення);
- 11.самоконтроль (стриманість, самодисципліна);
- 12.сміливість у отстаиваннях своєї думки, поглядів;
- 13.тверда воля (вміння настояти на своєму, не відступати перед труднощами)

- 14.терпимість (до поглядів і думок інших, вміння прощати іншим їхні помилки та омани)
- 15.широта поглядів (уміння зрозуміти чужу точку зору, поважати інші смаки, звичаї, звички)
- 16.чесність (правдивість, щирість)
- 17.ефективність у справах (працьовитість, продуктивність у роботі)
- 18.чуйність (дбайливість)

Додаток Г

Методика "Рольові очікування і притягання у шлюбі" (А. Волкова, Т. Трапезникова)

Інструкція: «Перед Вами ряд тверджень, які стосуються шлюбу, родини, відносин між чоловіком і дружиною. Уважно прочитайте твердження тексту й оцініть ступінь своєї згоди або незгоди з ними. Вам пропонується 4 варіанти відповіді, що виражають певний ступінь згоди або незгоди із твердженням, а саме: «Повністю погоджуюсь», «В цілому це вірно», «Це не зовсім так», «Це невірно». Підбираючи варіант відповіді до кожного із тверджень, намагайтеся якомога точніше передати Вашувласну думку, а не те, що прийняте серед Ваших близьких і друзів. Свої відповіді реєструйте в спеціальному бланку».

Текст опитувальника

(Жіночий варіант)

1. Настрій і самопочуття людини залежить від задоволення її сексуальних потреб.
2. Щастя в шлюбі залежить від сексуальної гармонії чоловіка й жінки.
3. Сексуальні стосунки - головне у відносинах чоловіка і дружини.
4. Головне в шлюбі - щоб у чоловіка й дружини було багато спільних інтересів.
5. Чоловік - це друг, що поділяє мої інтереси, думки, захоплення.
6. Чоловік - це насамперед друг, з яким можна поговорити про свої справи.
7. Найбільша турбота чоловіка - забезпечити матеріальний статок і побутовий комфорт родини.
8. Чоловік повинен займатися домашнім господарством нарівні із дружиною.
9. Чоловік повинен уміти обслужити себе, а не чекати, що дружина візьме на себе всі турботи про нього.

10. Чоловік повинен займатися дітьми не менше, ніж дружина.
11. Я хотіла б, щоб мій чоловік любив дітей.
12. Чоловіка я оцінюю по тому, чи гарний він батько своїм дітям.
13. Мені подобаються енергійні, ділові чоловіки.
14. Я дуже ціную чоловіків, серйозно захоплених своєю справою.
15. Для мене дуже важливо, як оцінюють на роботі ділові й професійні якості мого чоловіка.
16. Чоловік повинен уміти створювати в родині теплу, довірливу атмосферу.
17. Для мене головне - щоб мій чоловік добре розумів мене й приймав такий, яка я є.
18. Чоловік - це насамперед друг, що уважний і турботливий до моїх переживань, настрою, стану.
19. Мені подобається, коли мій чоловік красиво й модно одягається.
20. Мені подобаються гарні, високі чоловіки.
21. Чоловік повинен виглядати так, щоб на нього було приємно дивитися.
22. Найбільша турбота жінки - щоб усі члени сім'ї були доглянуті.
23. Я завжди знаю, що потрібно купити для моєї родини.
24. Я збираю корисні поради господарці: як готувати смачні страви, консервувати овочі, фрукти.
25. Головну роль у вихованні дитини завжди грає мати.
26. Я не боюся труднощів, пов'язаних з народженням і вихованням дитини.
27. Я люблю дітей і із задоволенням займаюся з ними.
28. Я прагну знайти своє місце в житті.
29. Я хочу стати висококваліфікованим фахівцем своєї справи.
30. Я пишаюся, коли мені доручають важку й відповідальну роботу.
31. Близькі й друзі часто звертаються до мене за порадою, допомогою й підтримкою.

32. Оточуючі часто довіряють мені свої лиха.
33. Я завжди щиро співчуваю, втішаю й опікую людей, які цього потребують.
34. Мій настрій у великій мірі залежить від того, як я виглядаю.
35. Я люблю гарний одяг, ношу прикраси, користуюся косметикою.
36. Я надаю великого значення своєму зовнішньому вигляду.

(Чоловічий варіант)

1. Настрій і самопочуття людини залежить від задоволення її сексуальних потреб.
2. Щастя в шлюбі залежить від сексуальної гармонії чоловіка й жінки.
3. Сексуальні стосунки - головне у стосунках чоловіка й дружини.
4. Головне в шлюбі - щоб у чоловіка й дружини було багато спільних інтересів.
5. Дружина - це друг, що поділяє мої інтереси, думки, захоплення.
6. Дружина - це насамперед друг, з яким можна поговорити про свої справи.
7. Найбільша турбота дружини - щоб всі члени родини були нагодовані й доглянуті.
8. Жінка багато втрачає у моїх очах, якщо вона погана господарка.
9. Жінка може пишатися собою, якщо вона гарна господарка.
10. Я хотів би, щоб моя дружина любила дітей і була їм гарною матір'ю.
11. Жінка, що страждає від материнства, неповноцінна жінка.
12. Для мене головне в жінці, щоб вона була гарною матір'ю моїм дітям.
13. Мені подобаються ділові й енергійні жінки.
14. Я дуже ціную жінок, всерйоз захоплених своєю справою.
15. Для мене дуже важливо, як оцінюють на роботі ділові й професійні якості моєї дружини.
16. Дружина повинна, насамперед, створювати й підтримувати теплу, довірчу атмосферу.

17. Для мене головне - щоб моя дружина добре розуміла мене й приймала мене таким, який я є.

18. Дружина - це насамперед друг, уважний і турботливий до моїх переживань, настрою, стану.

19. Мені подобається, коли моя дружина красиво й модно одягається.

20. Я дуже ціную жінку, що вміє красиво одягатися.

21. Жінка повинна виглядати так, щоб на неї звертали увагу.

22. Я завжди знаю, що треба купити для нашої квартири.

23. Я люблю займатися домашніми справами.

24. Я можу зробити ремонт квартири, полагодити побутову техніку.

25. Діти люблять грати із мною, охоче спілкуються, ідуть на руки.

26. Я дуже люблю дітей і вмію з ними займатися.

27. Я брав би активну участь у вихованні своєї дитини, навіть якби ми із дружиною вирішили розстатися.

28. Я прагну домогтися свого місця в житті.

29. Я хочу стати справжнім фахівцем своєї справи.

30. Я пишаюся, коли мені доручають важку й відповідальну роботу.

31. Близькі й друзі часто звертаються до мене за порадою, допомогою й підтримкою.

32. Оточуючі часто довіряють мені свої лиха.

33. Я завжди щиро співчую, втішаю й опікую людей, які цього потребують.

34. Мій настрій багато в чому залежить від того, як я виглядаю.

35. Я намагаюся носити одяг, що мені личить.

36. Я уважно ставлюся до крою костюма, фасону сорочки, кольорів краватки.

Бланк для реєстрації відповідей

Дата__

П.І.Б.

Стать

Вік

Освіта__

Стаж подружнього життя.

Кількість та вік дітей

№	Повністю погоджуюся	В цілому вірно	Це не це зовсім так	Це не вірно
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				